



Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2021. október 27.
(OR. en)

13290/21

WTO 247

FEDŐLAP

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Martine DEPREZ igazgató
Az átvétel dátuma:	2021. október 27.
Címzett:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, az Európai Unió Tanácsának főtitkára
Biz. dok. sz.:	COM(2021) 654 final
Tárgy:	A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK az uniós kereskedelmi megállapodások végrehajtásáról és érvényesítéséről

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2021) 654 final számú dokumentumot.

Melléklet: COM(2021) 654 final



Brüsszel, 2021.10.27.
COM(2021) 654 final

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK,
AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

az uniós kereskedelmi megállapodások végrehajtásáról és érvényesítéséről

{SWD(2021) 297 final}

TARTALOMJEGYZÉK

I.	Bevezetés	2
II.	Az uniós kereskedelmi megállapodások kínálta lehetőségek maradéktalan kiaknázása	8
II.1.	Preferenciális kereskedelmi partnerekkel folytatott kereskedelem – főbb fejlemények 2020-ban	8
II.2.	Az uniós kereskedelmi megállapodások végrehajtásának előmozdítása: Példák a négy térségből (Ázsia, Amerika, a szomszédságpolitikában részt vevő országok, valamint az afrikai, karibi és csendes-óceáni országok) 13	
III.	A kereskedelmi megállapodások által biztosított lehetőségek kis- és középvállalkozások általi kihasználásának támogatása	25
IV.	Az akadályok felszámolása és megoldások keresése	31
IV.1.	A kereskedelmi akadályok aktuális helyzete és felszámolásuk egy nehézségekkel teli évben	31
IV.2.	A panaszkezelés megkönnyítése: az egyablakos ügyintézési pont	39
V.	A kereskedelmi kötelezettségek két- és többoldalú egyeztetés útján történő érvényesítése: vitarendezés	40
V.1.	Vitarendezés igénybevétele	40
V.2.	A választottbírák, valamint kereskedelemmel és a fenntartható fejlődéssel foglalkozó szakértők állomány megújítása	44
V.3.	A vitarendezési akadályok kezelése	45

2021. évi éves jelentés a végrehajtásról és a jogérvényesítésről

I. Bevezetés

Ez a Bizottság első összevont jelentése a kereskedelmi végrehajtási és jogérvényesítési intézkedésekről. A Bizottság első **kereskedelmi jogérvényesítési főtisztviselőjének** 2020. július 24-i kinevezését követően született. A főtisztviselő feladatkörébe tartozik az uniós kereskedelmi megállapodások és rendelkezések eredményes végrehajtásának felügyelete és irányítása, egyúttal kifejezett megbízatást kapott arra, hogy jelentést készítsen az Európai Parlament, a Tanács és a nyilvánosság számára. Ennek a megbízatásnak ezzel az évente közzéteendő jelentéssel tesz eleget.

Az Ursula von der Leyen elnök vezette Bizottságnak a kereskedelmi kötelezettségek **még határozottabb végrehajtására és érvényesítésére** való törekvése mögött két fő tényező áll: az egyik, hogy az Európai Unió által kötött preferenciális kereskedelmi megállapodások rendszerének bővítését eredményező, tíz éven át folytatott intenzív és sikeres tárgyalások után az Uniónak az az érdeke, hogy egyre inkább e megállapodások maradéktalan és eredményes végrehajtására összpontosítson, a másik pedig, hogy a nemzetközi kereskedelempolitikai környezet az elmúlt néhány évben jelentősen átalakult, és új kihívások jelentkeztek. Ezek között említhető a strukturális egyensúlyhiány, az egyenlő versenyfeltételeket és a piacra jutást érintő problémák, valamint az, hogy az EU kereskedelmi partnerei politikai céllal alkalmaznak indokolatlan egyoldalú korlátozó intézkedéseket vagy akár gazdasági kényszert. Az Európai Uniónak határozottabban kell fellépnie mindezekkel szemben.

A jelentés felépítése

A jelentés a **négy kiemelt végrehajtási és jogérvényesítési területtel foglalkozik**, ezek a következők:

1. az uniós kereskedelmi megállapodások kínálta lehetőségek maradéktalan kiaknázása (II. szakasz);
2. a kereskedelmi megállapodások kis- és középvállalkozások általi igénybevételének támogatása (III. szakasz);
3. az akadályok felszámolása és megoldások keresése (IV. szakasz); valamint
4. a kereskedelmi kötelezettségek két- és többoldalú egyeztetés útján történő érvényesítése: vitarendezés (V. szakasz).

A jelentés a gazdaságilag legjelentősebb uniós kereskedelmi megállapodások és a Bizottság által a harmadik országbeli piacokon felmerülő kereskedelmi és befektetési akadályok felszámolásáért tett intézkedések hatását ismerteti. Az uniós kereskedelmi megállapodások végrehajtásáról szóló korábbi éves jelentés¹ és a hozzá tartozó bizottsági szolgálati

¹ Az első jelentés 2017-ben jelent meg; a negyedik, egyben utolsó jelentés: COM(2020) 705, 2020. november 12., elérhető a következő internetcímen: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2020\)705&lang=hu](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2020)705&lang=hu)

munkadokumentum, valamint a kereskedelem és a befektetések útjában álló akadályokról szóló korábbi éves jelentés² összevonásával született. Tájékoztatást nyújt arról, milyen intézkedéseket hozott a Bizottság a tagállamokkal partnerségben a piacrajutási stratégia részeként annak érdekében, hogy javítsa a piacra jutás feltételeit, és segítsen a kkv-knak messzemenőig kihasználni az uniós kereskedelmi megállapodások kínáta lehetőségeket. A jelentés egyúttal azt is bemutatja, miként működik együtt a Bizottság a civil társadalommal. Emellett beszámol a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) által, kétoldalú kereskedelmi megállapodásokban és a kereskedelem akadályairól szóló uniós rendeletben³ biztosított vitarendezési mechanizmusok keretében a Bizottság által hozott kereskedelmi jogérvényesítési intézkedésekről. Végezetül statisztikai adatokkal szolgál a kereskedelemről és a befektetésekről a 37 fő uniós kereskedelmi megállapodás tekintetében 2020-ra (árúk) és 2019-re (szolgáltatások) vonatkozóan, továbbá a 2021 második negyedévéig történt jelentős fejleményekre is kitér.

Mivel az EU–Egyesült Királyság kereskedelmi és együttműködési megállapodás csak 2021. május 1-jén lépett hatályba (ideiglenesen január 1-jétől alkalmazandó), a 2022. évi jelentésben szerepel majd.

A jelentést **kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum**⁴ a jelentés II.2. alszakaszát kiegészítő információkat tartalmaz külön-külön arról a 37 fő uniós kereskedelmi megállapodásról, amely 2020-ban huzamosabb ideig hatályban volt. A bizottsági szolgálati munkadokumentumban emellett a jelentés IV.1. alszakaszát kiegészítő adatok is szerepelnek, különös tekintettel az újonnan nyilvántartásba vett, valamint a 2020-ban teljesen vagy részben elhárított akadályok jegyzékére.

Külön jelentések tárgyát képező jelentések (egyoldalú eszközök)

Az alábbi végrehajtási és jogérvényesítési területekről külön jelentést készít a Bizottság:

1. A **piacvédelmi eszközök** uniós gazdasági ágazatnak kárt okozó dömpingelt vagy támogatott behozatal esetén történő használatával, illetve a hamisított áruk vagy az uniós vállalkozások szellemi tulajdon-jogait érintő egyéb külföldi jogsértések elleni fellépéssel az éves *piacvédelmi jelentés*⁵, valamint a Bizottság által kétévente,

² Az első jelentés 2010-ben jelent meg; a tizedik, egyben utolsó jelentés: COM(2020) 236, 2020. június 15., elérhető a következő internetcímen: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2020\)236&lang=hu](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2020)236&lang=hu)

³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/1843 rendelete (2015. október 6.) a nemzetközi kereskedelmi szabályok, különösen a Kereskedelmi Világszervezet égisze alatt kialakított kereskedelmi szabályok alapján az Uniót megillető jogok gyakorlásának biztosítása érdekében a közös kereskedelem-politika területén követendő uniós eljárások megállapításáról (kodifikált szöveg) (HL L 272., 2015.10.16., 1. o.).

⁴ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

⁵ A Bizottság harminckilencedik éves jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az EU dömpingellenes, szubvencióellenes és védintézkedési tevékenységéről, valamint a harmadik országoknak az Európai Unióval szembeni piacvédelmi intézkedéseiről (2020);

https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/august/tradoc_159782.PDF

váltakozva közzétett *szellemitulajdon-jogi jelentés*⁶ és *termékhamisítási és szellemitulajdonjog-sértési figyelőlista*⁷ foglalkozik.

2. A **kivitel- és beruházás-ellenőrzési politikai eszközök**, különösen a *kettős felhasználású termék exportellenőrzéséről*⁸ szóló uniós rendelet és a *közvetlen külföldi befektetésekre vonatkozó uniós átvilágítási mechanizmus*⁹ Bizottság általi használatát 2021. november közepére várható jelentések tárgyalják majd, amelyek első alkalommal nyújtanak részletes áttekintést a stratégiai beruházások és a kivitel uniós ellenőrzéséről. Az utóbbiról 2013 óta folyik önkéntes adatszolgáltatás. Az új exportellenőrzési rendelet értelmében immár kötelező éves jelentést készíteni, és átláthatósági követelményeknek is eleget kell tenni.

3. Végezetül az EU általános vámkedvezményrendszere (GSP) keretében végzett műveletekre, nyomon követésre és végrehajtásra vonatkozó információkat egy 2–3 évente kiadott, erről szóló jelentés is tartalmazza. 2021. szeptember 22-én a Bizottság elfogadta a 2024. január 1-jétől alkalmazandó új, általános vámkedvezményrendszerről szóló rendeletre¹⁰ vonatkozó javaslatát.

2020-ban bevezetett új eszközök

Az eredményes végrehajtás és jogérvényesítés előtérbe helyezése 2020 második felében arra készítette a Bizottságot, hogy **új, közvetlenül az érdekelt közösségeket célzó eszközöket** vezessen be, amelyekkel bevonhatja őket az e területen tett bizottsági erőfeszítésekbe, és javíthatja azok hatékonyságát.

- ✓ 2020 októberében az érdekelt felektől és az Európai Parlamenttől kapott konkrét kérésekre válaszul a Bizottság elindította új **Access2Markets (A2M)** nevű portálját¹¹, amely több nyelven nyújt közérthető tájékoztatást az uniós kereskedelmi megállapodások gyakorlati működéséről, ezen belül külön funkciókkal segít a gazdasági szereplőknek eligazodni az összetettebb szolgáltatásaik között. Az A2M

⁶ Jelentés a szellemi tulajdonjogok harmadik országokban történő védelméről és érvényesítéséről, 2021. április 27.; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/april/tradoc_159553.pdf

⁷ A Bizottság termékhamisítási és szellemitulajdonjog-sértési figyelőlistája; SWD(2020) 360 final bizottsági szolgálati munkadokumentum, 2020. december 14.;

https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/december/tradoc_159183.pdf

⁸ Az (EU) 2021/821 rendelet (2021. május 20.) a kettős felhasználású termékek kivitelére, az azokkal végzett brókertevékenységre, az azokkal kapcsolatos technikai segítségnyújtásra, valamint azok tranzitjára és transzferjére vonatkozó uniós ellenőrzési rendszer kialakításáról (átdolgozás), HL L 206., 2021.6.11., 1. o.

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0821>) (korábban: A Tanács 428/2009/EK rendelete (2009. május 5.) a kettős felhasználású termékek kivitelére, transzferjére, brókertevékenységre és tranzitjára vonatkozó közösségi ellenőrzési rendszer kialakításáról, HL L 134., 2009.5.29., 1. o. (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2009.134.01.0001.01.HUN&toc=OJ%3AL%3A2009%3A134%3ATO C)).

⁹ Az (EU) 2019/452 rendelet (2019. március 19.) az Unióba irányuló közvetlen külföldi befektetések átvilágítási keretének létrehozásáról (HL L 79I., 2019.3.21., 1. o.).

¹⁰ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/september/tradoc_159803.pdf

¹¹ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/hu/home>

külön eszközöket kínál, amelyek segítségével bárki és mérettől függetlenül bármely vállalkozás messzemenőig kihasználhatja az uniós kereskedelmi megállapodások kínálta lehetőségeket. Ilyen például a származási szabályok önértékelési eszköze, a ROSA (Rules of Origin Self-Assessment). A cél, hogy a vállalkozások még könnyebben bejuthassanak harmadik országbeli piacokra.

- ✓ 2020 novemberében a Bizottság a Kereskedelmi Főigazgatóságon belül panasztételi mechanizmusra is kiterjedő **egyablakos ügyintézési pontot**¹² hozott létre, hogy az uniós székhelyű érdekelt felek panaszt telessenek, ha azt feltételezik, hogy harmadik országok nem teljesítik az EU-val szemben fennálló nemzetközi kereskedelmi kötelezettségeiket. Az egyablakos ügyintézési pont azonos módon kezeli a piacra jutással, a kereskedelem és a fenntartható fejlődés terén vállalt kötelezettségekkel és az általános vámkedvezményrendszerrel kapcsolatos panaszokat. Ez az új eszköz az A2M portálon keresztül érhető el. Használati útmutató¹³ is rendelkezésre áll, amely lépésről lépésre bemutatja, milyen adatokat kell közölni panasz benyújtásához. A működés első hónapjai alapján frissült az útmutató, hogy egyértelműbbé tegye a panasztételi folyamatot, és jobb támogatást nyújtson hozzá. Az A2M és az egyablakos ügyintézési pont lefedettsége és funkciói a következő tizenkét hónapban folyamatosan bővülnek az érdekelt felektől érkező visszajelzések alapján.

Ezeknek az érdekelt felek által közvetlenül igénybe vehető új eszközöknek a bevezetése kiegészíti a bizottsági szolgálatok által **hivatalból**, vagyis a Bizottság saját igazgatási hatáskörében indított végrehajtási és jogérvényesítési intézkedéseket.

A jelentés azt vizsgálja, hogy ezek a fejlesztések hogyan vezettek konkrét eredményekre az alábbiaknak köszönhetően:

- az uniós kereskedelmi megállapodásokkal létrehozott **intézményi struktúrák szisztematikusabb használata** (különös tekintettel az uniós preferenciális kereskedelmi megállapodások bizottságainak és albizottságainak hálózatára) a harmadik országok által vállalt kötelezettségek eredményes végrehajtásának és a piacrajutási akadályok felszámolásának biztosítása érdekében,
- a kereskedelmi akadályok elkerülését és elhárítását célzó **piacrajutási partnerség „ökoszisztémájának” aktív mozgósítása**, különösen a Bizottság, a tagállamok és az érdekelt feleket Brüsszelben és a harmadik országokban képviselő uniós szervek révén (a Bizottság esetében az uniós küldöttségek és a tagállami nagykövetségek bevonásával), a harmadik országok kötelezettségszegési ügyeinek kezelése érdekében,
- nagy fokú aktivitás a WTO keretében és kétoldalú kereskedelmi megállapodásokban biztosított **vitarendezési mechanizmusok igénybevétele** tekintetében, ugyanis az Európai Unió ez idáig négy esetben kezdeményezett ilyen jellegű intézkedést, ebből két vitában neki adtak igazat: 2020-ban Ukrajnával szemben, illetve 2021 elején Dél-

¹² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_20_2134

¹³ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159074.pdf

Koreával szemben; valamint a kereskedelem akadályairól szóló rendelet alapján indult két vizsgálat lezárulása,

- **a civil társadalom képviselőinek folyamatos mozgósítása** az uniós kereskedelmi megállapodások és rendelkezések, különösen a bennük foglalt, kereskedelemmel és a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos kötelezettségek végrehajtásában, többek között a **belső tanácsadó csoportok** és a civil társadalmi fórumok és az e tevékenységekhez nyújtott támogatás, továbbá a nemzetközi szervezetekkel, például a Nemzetközi Munkaügyi Szervezettel fennálló partnerségek révén.

2020-ban és 2021-ben bevezetett új jogi eszközök

A tágabb értelemben vett kereskedelmi jogérvényesítés terén az Európai Unió 2020 januárja óta **megegyeztetette a jogérvényesítéshez kapcsolódó jogi eszközeit**.

2020. október 11-én hatályba lépett a **közvetlen külföldi befektetésekről átvilágításáról szóló rendelet**, ezzel pedig életbe lépett az együttműködési mechanizmus¹⁴. 2021. február 12-én hatályba lépett a módosított **uniós kereskedelmi jogérvényesítési rendelet**¹⁵, amely elősegíti az uniós vitarendezési keretek esetleges megbénulásának leküzdését, és kiterjeszti a kereskedelmi vitából fakadó korrekciós intézkedések hatályát. A módosított **uniós exportellenőrzési rendelet**¹⁶ 2021. szeptember 9-én lépett hatályba.

Teljessé válik az eszköztár

Végezetül a Bizottság **továbbra is előmozdítja több más fontos jogi és egyéb eszköz kidolgozását**, hogy teljessé váljon az eszköztár. Ezekkel az eszközökkel együttesen biztosítható, hogy az EU felkészültebben nézzen szembe a nemzetközi kereskedelemben jelentkező kihívásokkal, különösen: 1. a kereskedelmi megállapodásokban kölcsönösen elfogadott kötelezettségek (jogérvényesítési rendelet és fellebbezés esetén választottbírói eljárás alkalmazásáról rendelkező, többoldalú átmeneti megállapodás alapján történő) érvényesítésének eszközei; 2. a hagyományos kereskedelmi és befektetési területeken egyenlő versenyfeltételeket biztosító önálló jogszabályok/eszközök (például külföldi támogatásokra vonatkozó eszköz; nemzetközi közbeszerzési eszköz esetleges elfogadása); 3. a többnyire a biztonsághoz kapcsolódó gazdasági területeken fennálló uniós érdekek védelmét biztosító, önálló jogszabályok/eszközök (például a közvetlen külföldi tőkebefektetések átvilágítása, exportellenőrzések, kényszerítő intézkedések elleni eszköz); valamint 4. az Unió környezetvédelmi és fenntarthatósági törekvéseit támogató eszközök révén.

Jelenleg az alábbi konkrét kezdeményezések vannak folyamatban:

¹⁴ Lásd a 9. lábjegyzetet.

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/167 rendelete (2021. február 10.) a nemzetközi kereskedelmi szabályok alkalmazása és érvényesítése terén az Unióra ruházott jogok gyakorlásáról szóló 654/2014/EU rendelet módosításáról (HL L 49., 2021.2.12., I. o.).

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:206:FULL&from=HU>

- a Bizottság **nemzetközi közbeszerzési eszközre irányuló javaslata**, amely a Tanácsban elért eredményeknek¹⁷ köszönhetően véglegessé válhat a következő hónapokban,
- a belső piacon **a külföldi támogatások által okozott torzulások** kezelésére szolgáló új jogi eszközre irányuló bizottsági javaslat¹⁸,
- a Bizottság előkészületben lévő javaslata a harmadik országok által alkalmazott **gazdasági kényszer** leküzdésére szolgáló új jogi eszközre,
- a Bizottság előkészületben lévő javaslata a **kötelező átvilágításra** és az **erdőirtásra** vonatkozó új jogi eszközökre,
- **a kereskedelemre és fenntartható fejlődésre vonatkozó 15 pontos cselekvési terv felülvizsgálatának**¹⁹ 2021. nyári megkezdése.

A hagyományos – dömpingellenes és a támogatások kiegyenlítésére szolgáló – kereskedelmi eszközök folyamatos, szabályokon alapuló és arányos alkalmazása mellett ezek a megerősített eszközök és a Bizottság által ismét középpontba helyezett jogérvényesítés biztosítja a politikai folytonosságot.

Ahogy a Bizottság tovább dolgozik a végrehajtás és a jogérvényesítés terén felmerülő számos kihívás leküzdésére szolgáló új és fejlettebb eszközökön, úgy válik egyre fontosabbá a tagállamokkal és az érdekelt felekkel (vállalkozásokkal, kereskedelemösztönző szervezetekkel, szociális partnerekkel, a civil társadalmi csoportokkal és nem kormányzati szervezetekkel) végzett közös munka, valamint a hasonló szemléletű harmadik országokkal folytatott együttműködés ahhoz, hogy értelmet adjunk a megállapodásokban vállalt kötelezettségeknek, gondoskodjunk arról, hogy a különféle eszközök továbbra is tényleges eredményeket hozzanak a gyakorlatban.

¹⁷ A Tanács a 2021. június 2-i ülésén megállapodott a nemzetközi közbeszerzési eszközről a Parlamenttel folytatandó tárgyalásokra vonatkozó megbízásról, lásd: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9175-2021-INIT/en/pdf>

¹⁸ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a belső piacot torzító külföldi támogatásokról, 2021. május 5., COM(2021) 223 final, lásd: https://ec.europa.eu/competition/international/overview/proposal_for_regulation.pdf

¹⁹ A kereskedelemre és fenntartható fejlődésre vonatkozó 15 pontos cselekvési tervről szóló nyilvános konzultáció 2021. július 27-én indult, és 2021. október 31-ig tart; https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=301

II. Az uniós kereskedelmi megállapodások kínálta lehetőségek maradéktalan kiaknázása

II.1. Preferenciális kereskedelmi partnerekkel folytatott kereskedelem – főbb fejlemények 2020-ban

Ebben az alszakaszban a kereskedelmi forgalom alakulásáról szóló statisztikák a 27 tagú EU-ra vonatkozó, 2021. márciusi Eurostat-adatokon alapulnak, és a teljes 2020. évben alkalmazott, az Unió preferenciális kereskedelmének több mint 90 %-át kitevő, 67 partnerrel fennálló 37 fő preferenciális kereskedelmi megállapodásra²⁰ terjednek ki. Erről a 37 fő preferenciális kereskedelmi megállapodásról részletesebb tájékoztatást nyújt az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum²¹. A preferenciális kereskedelmi partnerországok és az uniós exportőrök által alkalmazott vámkedvezményekre vonatkozó adatokat a Bizottság külön teszi közzé a honlapján²², hogy nagyobb átláthatóságról gondoskodjon, valamint arra ösztönözzé a vállalkozói szövetségeket és a tagállamokat, hogy végezzenek saját kutatást, és tárják fel azokat a tényezőket, amelyek ösztönzik az uniós kereskedelmi megállapodások keretében folytatott kereskedelmet, vagy éppen eltántorítanak tőle. A kedvezmények igénybevételének jellegzetességeivel az uniós megállapodások rendszeres utólagos értékelése és a meghatározott ágazatokra összpontosító munka²³ is foglalkozik.

2020-ban az uniós kereskedelem csaknem egyharmada preferenciális kereskedelmi megállapodások keretében zajlott...

Az e szakasz alá tartozó **67 kereskedelmi partnerrel folytatott kereskedelem** összértéke 2020-ban 1 167 milliárd EUR volt, ami a teljes uniós külkereskedelem 32,0 %-ának felelt meg. Ebből a kivitel 646 milliárd EUR-t, a behozatal pedig 521 milliárd EUR-t tett ki, tehát az uniós kereskedelmi többlet 124 milliárd EUR volt²⁴.

1. ábra: Uniós külkereskedelem (2020)

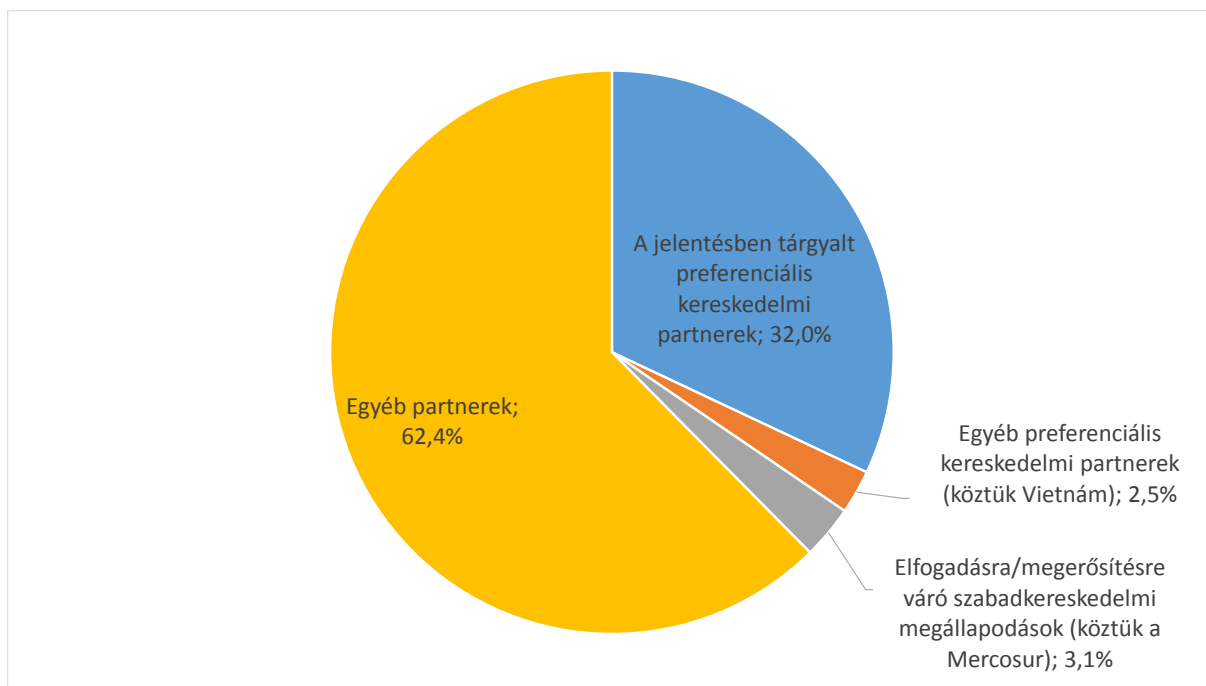
²⁰ Mivel a Vietnámmal kötött uniós megállapodás csak augusztus 1-jén lépett hatályba, még nem szerepel az alábbi mennyiségi értékelésben (statisztikákban). A 2021. január 1-jén hatályba lépett EU–Egyesült Királyság kereskedelmi és együttműködési megállapodás még nem képezi e jelentés tárgyát, mivel 2020-ban nem volt alkalmazandó.

²¹ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

²² <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>

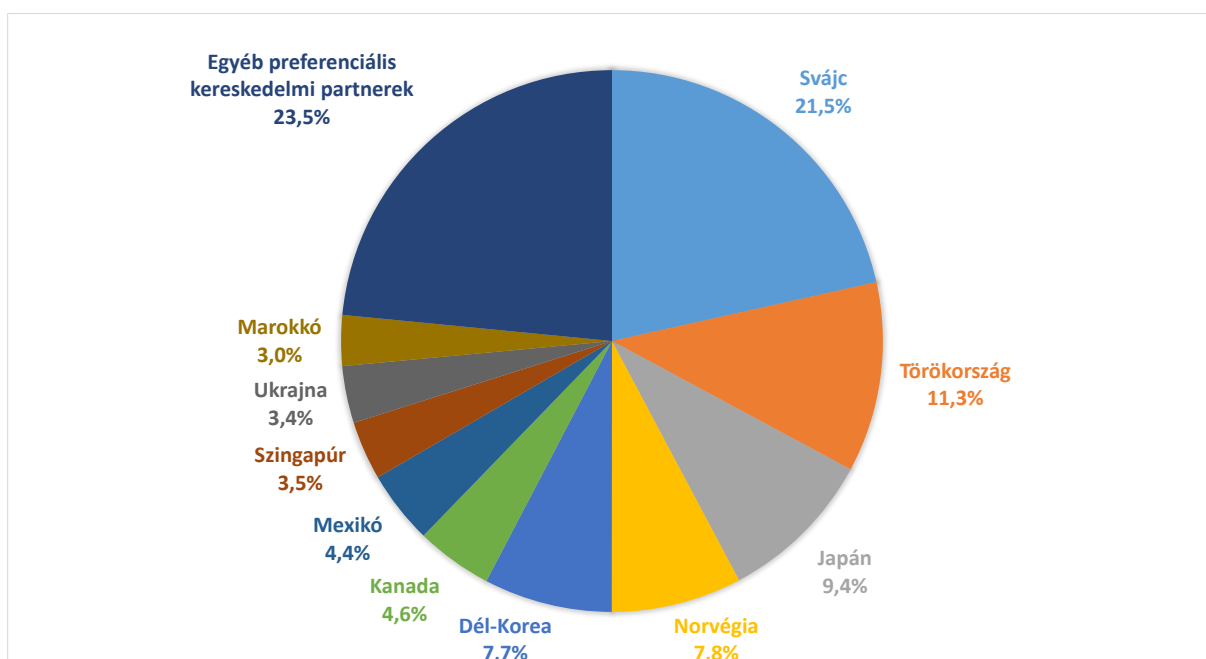
²³ Például a 2020-ban és 2021-ben működött, kifejezetten a textil- és bőrtermékekkel, a lábbelikkal, a gumi légabroncsokkal és az orvostechikái eszközökkel foglalkozó piacrajutási munkacsoportok.

²⁴ A mind a 77 preferenciális kereskedelmi partnerrel folytatott kereskedelem összértéke 2020-ban 1 259 milliárd EUR volt, ami a teljes uniós külkereskedelem 34,5 %-ának felelt meg. Ebből a kivitel 672 milliárd EUR-t, a behozatal pedig 586 milliárd EUR-t tett ki, tehát az uniós kereskedelmi többlet 86 milliárd EUR volt.



A lenti 2. ábrán látható, hogy továbbra is Svájc az Unió legjelentősebb preferenciális kereskedelmi partnere: az e jelentésben 67 kereskedelmi partnerrel folytatott uniós kereskedelemről való részesedése 21,5 % volt. Svájcot Törökország követte 11,3 %-kal, majd Japán 9,4 %-kal. A rangsorban ezután Norvégia következett 7,8 %-kal, majd Dél-Korea 7,7 %-kal. Ennek az öt partnernek együttesen az EU preferenciális kereskedelmének több mint fele (57,7 %-a) tudható be. Az összkereskedelmet tekintve Svájc az Unió negyedik legjelentősebb partnere Kína, az Amerikai Egyesült Államok és az Egyesült Királyság után, míg Törökország, Japán, Norvégia és Dél-Korea Oroszország mögött, de Indiát megelőzve a 6–9. helyet foglalja el.

2. ábra: Uniós árukereskedelem preferenciális kereskedelmi partnerek szerinti bontásban (2020)

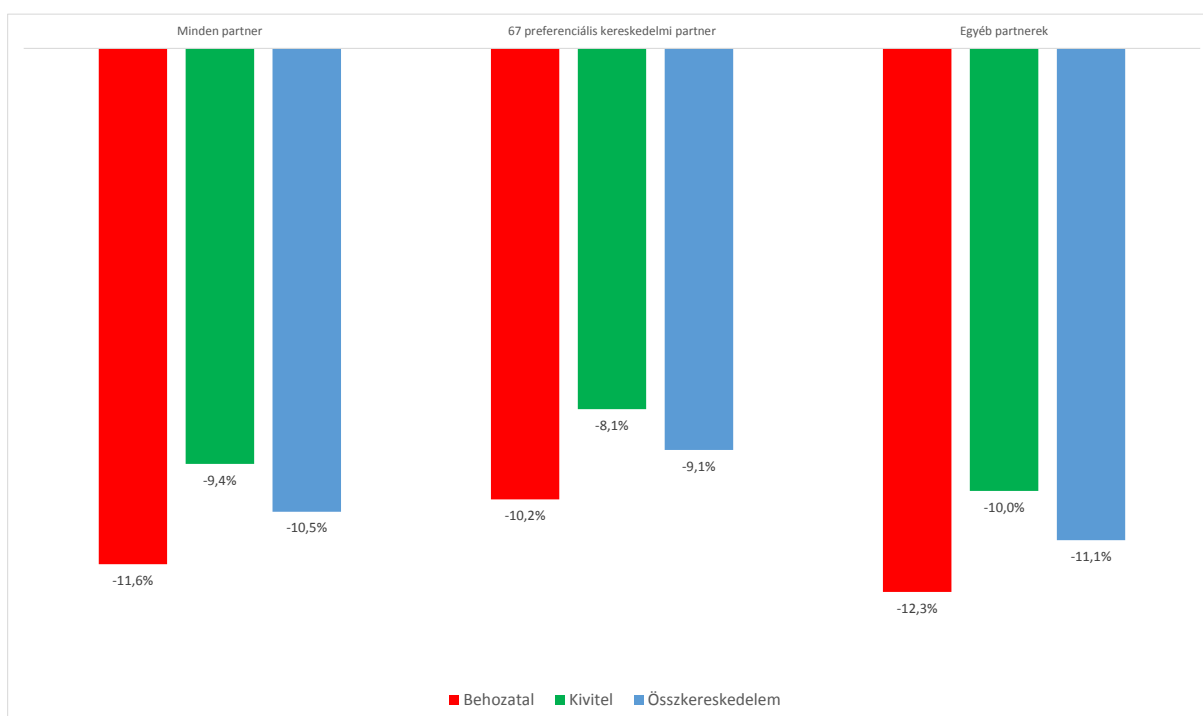


A Covid19-világjárvány súlyos gazdasági sokkot okozott, de a preferenciális kereskedelem a körülményekhez képest némileg jobban helytállt

A Covid19-világjárvány súlyosan érintette a gazdaságot, az Unió 67 preferenciális kereskedelmi partnerével folytatott kereskedelem pedig 9,1 %-kal visszaesett. Azonban előfordultak figyelemreméltó kivételek, például nőtt a vegyi anyagok kivitele (nagy részt jelentés tárgyát képező megállapodások keretében folytatott gyógyszerkivitel 10 %-os ugrásának hatására). Az ipari termékek 67 kereskedelmi partnerrel folytatott uniós kereskedelmének mérlege összesítve 116,8 milliárd EUR többletet mutatott, ami 2,1 milliárd EUR növekedést jelent 2019-hez képest.

A 3. ábrán látható módon az uniós preferenciális kereskedelem jobban helytállt, mint az EU nem preferenciális kereskedelmi partnerekkel és külfölddel folytatott kereskedelme (–11,1 %, illetve –10,5 %). Ugyanezt a tendenciát tükrözte a preferenciális árukivitel is, amely mintegy 2 százalékponttal kisebb mértékben csökkent, mint a nem preferenciális kereskedelem.

3. ábra: A kereskedelem éves bővülése kereskedelmi partnerek szerinti bontásban (2019–2020)



A preferenciális kereskedelmi partnerekkel folytatott agrár-élelmiszeripari kereskedelem kétszer akkora ütemben bővült, mint a teljes agrár-élelmiszeripari kereskedelem

A preferenciális kereskedelmi partnerekkel folytatott **agrár-élelmiszeripari kereskedelem** 2,2 %-kal bővült, ami ugyan 8,7 %-os visszaesést jelent 2019-hez képest, de még így is kétszerese volt a teljes agrár-élelmiszeripari kereskedelem növekedési ütemének (amely 1 %-kal nőtt). A preferenciális kereskedelmi megállapodások keretében folytatott agrár-élelmiszeripari kivitel 1,8 %-kal, a behozatal pedig 2,7 %-kal nőtt.

A lett gabonából Japánba is jutott

Az EU–Japán gazdasági partnerségi megállapodásnak köszönhetően a Baltikum egyik piacvezető gabonafeldolgozó és Észak-Európa legnagyobb tésztagyártó vállalata, a Dobeles dzirnavnieks sikeresen megvetette a lábát Japánban. „Az Unió által létrehozott egyértelmű kiviteli keret döntő szerepe abban, hogy vállalatunk új piacokon tud terjeszkedni. Fenntartható termelési modellünk, és az ökológiai termelés terén elért eredményeink jelentős növekedési potenciált kínálnak a Dobeles dzirnavnieks számára az Unión belül is kívül egyaránt.” (Kristaps Amsils, az igazgatóság elnöke, AS Dobeles dzirnavnieks)

Az agrár-élelmiszeripari kereskedelemről készült bizottsági tanulmány megerősíti uniós megközelítés helyességét

A 2021. január 26-án **közzétett bizottsági tanulmány**²⁵ arra a kérdésre keresi a választ, hogy a jelenleg zajló és a későbbi kereskedelmi tárgyalásoknak várhatóan milyen kumulatív gazdasági hatásokat gyakorolnak az uniós mezőgazdasági ágazatra 2030-ig, ennek keretében pedig kitér arra, milyen konkrét eredményeket hozna 12 kereskedelmi megállapodás megkötése bizonyos mezőgazdasági termékek esetében. A tanulmány arra a következtetésre jutott, hogy a 12 szabadkereskedelmi megállapodás végrehajtásának együttes hatásaként kiegyensúlyozott növekedés várható az agrár-élelmiszeripari kivitel és behozatal terén, az export némileg erőteljesebb bővülése mellett. A tanulmány emellett megerősítette, hogy az Unió hatékonyabban meg tudja védeni az érintett ágazatokat azzal a megközelítéssel, miszerint a legérzékenyebb termékekre (főként a marha- és a juhhúsról, a baromfira, a cukorra, valamint a rizsre) vonatkozó vámkontingensek formájában biztosít jobb piacrajutási lehetőségeket.

A Bizottság a vonatkozó rendeletek előírásainak megfelelően 2020-ban ismét ellenőrizte bizonyos ipari és agrár-élelmiszeripari termékek Unióba irányuló behozatalát...

Külön ellenőrzési kötelezettségek (Dél-Korea, latin-amerikai partnerek)

*A Bizottság az 511/2011/EU rendeletben²⁶ előírtak szerint ellenőrizte a legjelentősebb (Unión kívüli) beszállítóktól származó **alapvető gépkocsialkatrészek és elektronikai berendezések Dél-Koreából érkező behozatalát**. A Dél-Koreából érkező motor- és alkatrész-behozatal 2020-ban 19 %-kal csökkent, míg az alapvető gépkocsialkatrészek behozatala némileg (5 %-kal) bővült. Ezzel egyidejűleg a Dél-Koreából az EU-ba irányuló járműbehozatal 16 %-kal csökkent.*

*A **Kolumbiából, Ecuadorból és Peruból, valamint Közép-Amerikából származó friss banán** Európai Unióba irányuló behozatalát is ellenőrizte a 19/2013/EU²⁷ és a 20/2013/EU rendelet²⁸ előírásainak megfelelően. A behozatal alakulása 2020-ban nem tette indokoltá további intézkedések végrehajtását. A Bizottság a továbbiakban is rendszeresen elemzi a piac és az uniós banántermelők helyzetét, és szükség esetén a tagállamok és az érdekelt felek bevonásával vizsgálja a körülményeket.*

A szolgáltatáskereskedelem visszaesett, de az uniós mérlege változatlanul többletet mutat...

A preferenciális **szolgáltatáskereskedelem** esetében rendelkezésre álló legfrissebb adatok 2019-re vonatkoznak (a Covid19-világjárvány előttiek). Az e jelentésben érintett 67 kereskedelmi partnerrel folytatott szolgáltatáskereskedelem 7,8 %-kal bővült, tehát lassabb ütemben, mint az Unión kívüli teljes szolgáltatáskereskedelem (+10,5 %). Ugyanakkor 14 %-kal – tehát a teljes uniós szolgáltatáskereskedelem növekedési ütemét meghaladó mértékben – bővült a szolgáltatáskereskedelem azzal az e jelentésben tárgyalt 19 preferenciális kereskedelmi partnerrel,

²⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/trade/documents/jrc-cumulative-economic-impact-of-trade-agreements-on-eu-agriculture_en.pdf

²⁶ Az 511/2011/EU rendelet (HL L 145., 2011.5.31., 19. o.); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/ALL/?uri=CELEX:32011R0511>

²⁷ A 19/2013/EU rendelet (HL L 17., 2013.1.19., 1. o.); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0019>

²⁸ A 20/2013/EU rendelet (HL L 17., 2013.1.19., 13. o.); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0020>

amely szolgáltatásokra vonatkozó kötelezettségeket vállalt²⁹. Az e szakasz alá tartozó mind a 67 kereskedelmi partnerrel folytatott preferenciális szolgáltatáskereskedelem mérlege a 2018-hoz viszonyítva 7,8 %-os visszaesés ellenére 90 milliárd EUR kereskedelmi többletet mutatott. A legnagyobb mértékű növekedést az EU és az afrikai, karibi és csendes-óceáni partnerországok, illetve a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodással rendelkező partnerországok (Moldova, Grúzia és Ukrajna) közötti szolgáltatáskereskedelem mutatta (40 %, illetve 16 %).

II.2. Az uniós kereskedelmi megállapodások végrehajtásának előmozdítása: Példák a négy térségből (Ázsia, Amerika, a szomszédságpolitikában részt vevő országok, valamint az afrikai, karibi és csendes-óceáni országok)³⁰

A. Az uniós kereskedelmi megállapodásokban foglalt kötelezettségek ellenőrzése és az új megállapodások előtérbe helyezése

Az eredményes végrehajtáshoz elengedhetetlen a gyakorlatban zajló folyamatok ellenőrzése...

A Bizottság kezdettől fogva **proaktívan ellenőrzi** az egyes partnerországok által vállalt kötelezettségek **végrehajtása szempontjából lényeges jogi keretet**. Esetenként a Bizottság célzott projekteket indít, hogy **pontos áttekintést kapjon az egyes partnerországok részéről a végrehajtás aktuális állásáról**, különösen akkor, ha összetett kérdések (például a partnerországokban jogalkotási intézkedést igénylő, nem tarifális kérdések és lépések) merülnek fel. Ebben nélkülözhetetlen az Unió küldöttségek munkája.

- Példa – EU–Japán gazdasági partnerségi megállapodás: A Partnerségi Eszköz keretében 2019-ben indult, 1 millió EUR összegű projekten keresztül a Bizottság a tokiói uniós küldöttségnél működő kereskedelmi csoportja révén az EU–Japán gazdasági partnerségi megállapodás végrehajtásának első évétől kezdve ellenőrizni tudja a Japán által tett főbb lépéseket. A Bizottság 2020 augusztusában eredményjelentést tett közzé a gazdasági partnerségi megállapodás első évéről³¹, ezzel elősegítette, hogy a japán féllel a megfelelő bizottságokban folytatott egyeztetések során a megoldatlan kérdések – például a közbeszerzés – kerüljenek a középpontba³².

Az új megállapodások előtérbe helyezése döntő fontosságú a kedvezményezettek figyelmének felhívása szempontjából...

- Példa – A Szingapúrral és a Vietnámmal kötött szabadkereskedelmi megállapodás: A két legutóbbi, Szingapúrral és Vietnámmal kötött megállapodás esetében a Bizottság 2020-ban két, 285 000 EUR, illetve 700 000 EUR összegű projektet indított a szakpolitika-támogató eszköz keretében, hogy támogassa az Unió küldöttségeit a megállapodások előtérbe helyezésében. Vietnámban ennek eredményeképpen intézkedéseket hoztak nemcsak az EU–Vietnám szabadkereskedelmi megállapodás támogatása, hanem a felelősségteljes ellátási láncok erősítése, a műanyag hulladék mennyiségének csökkentése és a körforgásos gazdaság

²⁹ Norvégia, Ukrajna, Moldova, Grúzia, Chile, Közép-Amerika, az andoki országok, Mexikó, Kanada, a CARIFORUM, Dél-Korea és Japán.

³⁰ A 2020-ban alkalmazott egyedi megállapodásokról részletesebb tájékoztatás a bizottsági szolgálati munkadokumentumban található: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

³¹ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159026.pdf

³² https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/march/tradoc_159469.pdf

előmozdítása érdekében. Szingapúrban a végrehajtás ellenőrzése mellett a projekten keresztül finanszírozták több, az EU–Szingapúr szabadkereskedelmi megállapodáshoz kapcsolódó sajátos szempontokról – köztük a vámról, a kereskedelmi eljárások egyszerűsítéséről, a származási szabályokról a közbeszerzésről és a közszolgáltatásokról – tájékoztató szeminárium szervezését, valamint vállalkozásoknak szóló iránymutatás kidolgozását.

... és gyakran a szakmai együttműködés az eredményesebb végrehajtás katalizátora az EU kereskedelmi partnereinél.

Az ellenőrzést a felek között konkrét kérdésekben indult **szakmai együttműködés** egészíti ki, amely gyakran uniós projekteken keresztül részesül támogatásban.

- **Példa:** 2020-ban az EU és az andoki országok a megállapodás végrehajtásának eredményesebbé tételén dolgoztak, különösen az alábbiak keretében:
 - ✓ az „IP Key Latin America”³³ projekt a **szellemi tulajdon-jogok** területén³⁴;
 - ✓ az OECD-vel, az ILO-val és az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatalával partnerségben végrehajtott, a **Latin-Amerikában és a karib-tengeri térségben gyakorolt felelős üzleti magatartással**³⁵ foglalkozó célzott projekt;
 - ✓ a növény- és állategészségügy terén felmerült konkrét aggályokról szóló szemináriumok.

B. Az uniós szabadkereskedelmi megállapodások szerinti intézményi keret igénybevétele a piacra jutáshoz, problémák megoldásához és további együttműködéshez

Az uniós kereskedelmi megállapodások szerinti **intézményi keret** elengedhetetlen a végrehajtáshoz fűződő kiemelt uniós célok eléréséhez. Több mint kétszáz, többnyire évente ülésező bizottság és munkacsoport biztosít struktúrát a végrehajtás alakulásának folyamatos figyelemmel kíséréséhez, a felmerülő problémák megoldása érdekében. Összefogják a kereskedelmi tisztviselőket, valamint a Bizottság szervezeti egységeinél és a partnerországok közigazgatási szerveinél dolgozó szakembereket, így a szabályok alkalmazásáért felelős vámtisztviselőket, illetve a környezetvédelemmel vagy a munkavállalói jogokkal foglalkozó szakértőket. A Bizottság a honlapján közzéteszi ezeknek az intézményi testületeknek a napirendjét és a jelentéseit. 2020-ban a Covid19-világjárvány következtében nagyrészt virtuális formában folyt a munka.

Az intézményi keret megkönnyítette a piacra jutást...

Ennek a kiemelt figyelemnek és a keretnek köszönhetően 2020-ban **további piaci lehetőségek nyíltak meg** az áruk és szolgáltatások kereskedelmében. Nemcsak a vámok és a nem tarifális intézkedések terén sikerült eredményeket elérni, de a **közbeszerzés** és a **szellemi tulajdon-jogok** tekintetében is:

- **EU–Kolumbia szabadkereskedelmi megállapodás:** A kereskedelmi vegyes bizottság határozatot fogadott el a megállapodás hatályának újabb hat kolumbiai központi kormányzati szervre való kiterjesztéséről.

³³ <https://ipkey.eu/en/latin-america>

³⁴ Bővebben lásd a szellemi tulajdonjogok harmadik országokban történő védelméről és érvényesítéséről szóló jelentés 15. oldalát, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/april/tradoc_159553.pdf

³⁵ Felelős üzleti magatartás Latin-Amerikában és a karib-tengeri térségben: <https://mneguidelines.oecd.org/rbclac.htm>

- EU–Korea szabadkereskedelmi megállapodás és EU–Japán gazdasági partnerségi megállapodás: 2021-ben az illetékes miniszterek találkozóin elfogadták a megállapodás értelmében oltalom alatt álló földrajzi árujelzők körének bővítését: az EU–Korea szabadkereskedelmi megállapodás esetében 43 uniós és 41 koreai földrajzi árujelző, az EU–Japán gazdasági partnerségi megállapodás esetében pedig mindkét fél részéről 28 földrajzi árujelző került a jegyzékbe. A vegyes bizottság 2021. januári ülésén elfogadta a megállapodás alapján oltalom alatt álló földrajzi jelzések jegyzékének bővítéséről szóló 1/2021 határozatot³⁶. Bizonyos más ágazatokban viszont még mindig nehézségekbe ütközik a bejutás mindkét piacra³⁷.

A miniszteri szintű kapcsolattartás nélkülözhetetlen a megoldások érdekében

A kereskedelmi (vegyes) vagy a (társulási) bizottság keretében tartott **éves miniszteri találkozó** az év folyamán végzett szakmai munka elindítása és irányának meghatározása mellett kapcsolattartási lehetőséget kínál, amely **megadhatja a megoldások kereséséhez szükséges lendületet**. A felek gyakran ezekben a vegyes bizottságokban határoznak fontos végrehajtási kérdésekről, és az előrevitelükhöz szükséges ismétlődő lépéseket elfogadhatják. A Bizottság erre a megközelítésre építve egyre inkább arra törekszik, hogy féldős helyzetfelmérő találkozókat illesszen be a vegyes bizottság ülései közé az elért haladás nyomon követése céljából.

- Példa – Dél-Korea: A kereskedelmi vegyes bizottság 2021. évi ülésén a társelnökök elfogadták és aláírták a gépkocsiiparról szóló melléklet igazgatási jellegű módosítását, amely az ágazatban bekövetkezett technológiai és szabályozási fejleményeket tükrözi. Ugyanezen az ülésen felvázolták a még megoldatlan kérdések rendezéséhez szükséges további lépéseket a kétoldalú munkaügyi vitában a vizsgálóbizottság által megfogalmazott megállapítások nyomán (lásd a lenti V. szakaszt).

Az intézkedéstervezetekkel kapcsolatos előzetes tájékoztatás is segít abban, hogy a Bizottság felkészüljön az esetleges problémákra

Az uniós kereskedelmi megállapodások szerinti **intézményi keret** támogatja a gyors és eredményes egyeztetést minden végrehajtási kérdésben. Ez gyakran akkor bizonyul a legeredményesebbnek, amikor az intézkedések még tervezeti szakaszban vannak, vagy még nem léptek hatályba.

2020-ban ez a munka **számottevő eredményeket hozott a kereskedelmi akadályok elkerülése vagy felszámolása terén**:

- Példa – Jordánia: *Az Európai Unió és Jordánia között az EU–Jordánia társulási megállapodás keretében folyt kétoldalú megbeszélések során az EU komoly aggodalmának adott hangot az Unióból behozott áruk vámkezelése után fizetendő, 5 % mértékű „szolgáltatási díj” bevezetése érdekében tervezett intézkedéssel kapcsolatban, és Jordánia költségvetési nehézségeire tekintettel jelezte, hogy kész a makroszintű pénzügyi támogatási*

³⁶ Az Európai Unió és Japán közötti gazdasági partnerségi megállapodással létrehozott vegyes bizottság 1/2021 határozata (2021. január 25.) a földrajzi árujelzőkről szóló 14-A. és 14-B. melléklet módosításáról (2021/109). C/2021/82, HL L 35., 2021.2.1., 31. o. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:2021D0109>)

³⁷ További részletekért lásd a bizottsági szolgálati munkadokumentumot: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

eszközén keresztül támogatta az ország makrogazdasági stabilitását. Ezeket az egyeztetéseket követően az intézkedést elhalasztották.

- Példa – Egyiptom: A felek által az egészségügyi és növényegészségügyi intézkedésekkel foglalkozó bizottságban folytatott konstruktív megbeszéléseket követően Egyiptom a feta sajtra vonatkozóan új előírást tett közzé, amelyből elhagyta az előző változatban még szereplő, élesztőszintre való utalást³⁸. Egy másik ügyben az Unió küldöttségének adatokat szolgáltató tagállamok gyors közreműködésének köszönhetően a Bizottság el tudta háritani a vetőburgonya EU-ból Egyiptomba irányuló behozatalára vonatkozó mennyiségi korlátozásokat.

Hatálybalépés után már nehéz visszavonni a jogszabályokat, de az intézményi testületekben folytatott munka 2020-ban eredményesnek bizonyult...

A már bevezetett kereskedelmi akadályokat jóval nehezebb felszámolni. **Leküzdésükhöz** rendszerint **megbeszéléseket kell folytatni a partnerországgal a megállapodásokban létrehozott struktúrák keretében, például a kereskedelmi bizottságokban** és albizottságokban, szakértői szintről kiindulva (ezt néha politikai szinten, illetve a megfelelő WTO-bizottságokban folytatott megbeszélések egészítik ki). 2020-ban több partnerország is összhangba hozta jogszabályai vagy gyakorlatait a kereskedelmi megállapodásokkal.

Példaként említhetők a következők:

- Átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodás – borászat: A borokkal és szeszes italokkal foglalkozó bizottságban folytatott megbeszéléseket követően Kanada vállalta, hogy 2022 közepéig megszünteti az uniós behozattal szemben hátrányos megkülönböztetéssel járó szövetségi jövedéki adót, Ontario és Új-Skócia tartomány pedig 2023, illetve 2024 közepéig szünteti meg a borok tekintetében hátrányos megkülönböztetéssel járó intézkedéseket. A még fennálló akadályok ellenére 2020-ban Kanada lett az EU 4. legnagyobb borkiviteli piaca.
- EU–Közép-Amerika szabadkereskedelmi megállapodás – légi közlekedés: EU–Közép-Amerika szabadkereskedelmi megállapodás – légi közlekedés: A Bizottság és a tagállamok helyi vállalkozások által támogatott, összehangolt beavatkozásait követően Panama polgári légi közlekedési hatósága vállalta, hogy megszünteti a helyi tulajdonjogi korlátozásokat, a KLM pedig végleges engedélyt kapott földi kiszolgálási és légijármű-karbantartási szolgáltatások nyújtására. Ezt megelőzően a Panama által az EU–Közép-Amerika szabadkereskedelmi megállapodás megsértésével bevezetett tulajdonjogi korlátozások meggátolták, hogy a KLM uniós légitársaság ilyen szolgáltatásokat nyújtson. Ez a korlátozás más uniós légitársaságokat is érintett, mivel a KLM volt az egyetlen olyan légijármű-karbantartási szolgáltató Panamában, amely az Európai Unió Repülésbiztonsági Ügynökségének (EASA) engedélyével rendelkezett.

... a Bizottság kész kétoldalú vitákat indítani, ha az akadályok más módon nem hárihatóak el

³⁸ Az Egyiptomba érkező fetasajt-szállítmányokat az elmúlt évben visszautasították azzal az indokkal, hogy az élesztőtartalmuk meghaladta az egyiptomi előírásokban foglalt értéket. Azonban a magas élesztőszint a feta sajt természetes jellemzője, és nincs káros hatással az emberi egészségre.

Ha valamely ügyben nem sikerül megoldást találni, a Bizottság kész **kétoldalú vitarendezést** kezdeményezni az e jelentés tárgyát képező 37 uniós preferenciális kereskedelmi megállapodás közül 31-ben megtalálható eljárások szerint. A kétoldalú vitarendezés egyúttal lehetőséget kínál ellenintézkedések meghozatalára kötelezettségszegés esetén. A 2020-ban folytatott kétoldalú vitákat az V. szakasz ismerteti részletesebben.

A végrehajtás nem csupán az akadályokat érinti: az EU megállapodásai 2020-ban a nagyobb mértékű piacnyitást és a szélesebb körű együttműködést is előmozdították...

Az uniós kereskedelmi megállapodások intézményi kerete kijelöli az utat a kereskedelmi partnerekkel kereskedelmi vonatkozású kérdésekben, például **szabályozási ügyekben** folytatott **együttműködés elmélyítéséhez**:

Példa: Szabályozási együttműködés az EU és Japán között a gazdasági partnerségi megállapodás szabályozási együttműködéssel foglalkozó bizottságában:

- Japán és az EU a saját belső szabályozásában több, a másik fél bortermelői által alkalmazott borászati eljárást, így adalékanyagok és enzimek használatát is elismerte, ezzel megkönnyítve a kereskedelmet ebben az ágazatban.
- Miután sikerrel zárult az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága (ENSZ EGB) négy rendeletének végrehajtásával kapcsolatos munka, Japán és az EU négy további műszaki szempont alapján is összehangolta a gépjárművekre vonatkozó műszaki előírásait. A szabályzás következetességéről a gazdasági partnerségi megállapodásuk módosításával gondoskodtak, amellyel naprakésszé tették az ENSZ EGB mindkét fél által alkalmazott, gépjárművekre vonatkozó rendeleteinek jegyzékét.

Az uniós kereskedelmi megállapodások a **kereskedelmen túlmutató együttműködéshez is teret nyitnak**:

Példa: Szabályozási együttműködés az EU és Kanada között a fogyasztói biztonság és a gyógyszerek terén az átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodás keretében

- A Bizottság és Kanada (Health Canada) együttműködik a fogyasztói biztonság terén, végrehajtja a 2018-ban kötött igazgatási megállapodást, közösen bonyolít le termékvisszahívásokat (például játékok esetében 2020 decemberében), és összehangolja felügyeleti tevékenységeit többek között az online értékesített gyermekékszerekben lévő nehézfémek tekintetében.
- Az illetékes hatóságaik közötti kétoldalú együttműködés eredményeképpen az EU és Kanada úgy határozott, hogy az átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodásnak a gyógyszerek helyes gyártási gyakorlataival kapcsolatos megfelelési és jogérvényesítési program kölcsönös elismeréséről szóló jegyzőkönyve szerint elismeri egymás eredményeit az uniós, illetve kanadai ellenőrök által harmadik országbeli létesítményekben a helyes gyártási gyakorlatokról végzett ellenőrzésekben.

Az uniós kereskedelmi megállapodások, különösen a regionális jellegű, például az AKCS-országokkal kötött gazdasági partnerségi megállapodások a nemzetközi és regionális kereskedelemben felmerülő – például a fenntartható értékláncokkal vagy a gyermekmunkával kapcsolatos – jelentős kihívások leküzdéséről **több érdekelt fél bevonásával folytatott párbeszéd elindításához is szilárd alapot biztosítanak**.

Példa: Az Európai Unió az afrikai, karibi és csendes-óceáni partnerországokkal kötött gazdasági partnerségi megállapodásokra támaszkodva több érdekelt fél bevonásával zajló párbeszédet indított a gyermekmunkáról a fenntartható kakaótermelési kezdeményezés keretében

- Ghánával és Elefántcsontparttal között gazdasági partnerségi megállapodások: A Bizottság által 2020. szeptemberben indított fenntartható kakaótermelési kezdeményezés keretében immár Ghána és Elefántcsontpart is részt vesz az EU által több érdekelt fél bevonásával a fenntartható kakaótermelésről és kakaóértékláncról indított párbeszédben, és helyi szinten is hasonló párbeszédre törekszik, Kamerun pedig 2021-ben csatlakozott megfigyelőként. A több érdekelt fél bevonásával zajló párbeszéd a gyermekmunka és a gyermekkereskedelem kakaóellátási láncokból való kiiktatásának előmozdítására, a kakaótermelő térségekben lévő erdők védelmének és helyreállításának előmozdítására, valamint a kakaótermelők megélhetésének biztosítására irányul. A kakaóval kapcsolatos párbeszédben részt vesznek a legfontosabb uniós érdekelt felek, köztük a tagállamok, az Európai Parlament, az ágazat és a civil társadalmi szervezetek képviselői.

A 2020-as Covid19-világjárvány ugyan súlyos következményekkel járt a kereskedelemre nézve, az EU szabadkereskedelmi megállapodásai változatlanul könnyebbé tették a kereskedelmet és a befektetést...

Jelenleg az EU az első számú kereskedelmi partnere a világ 74 országának, köztük ázsiai, afrikai, nyugat-balkáni és az EU szomszédságpolitikájában részt vevő országoknak, valamint az Egyesült Államoknak. A kereskedelmi megállapodások 2020-ban is megkönnyítették az EU és partnerei közötti kereskedelmet, és megerősítették az EU befektetői pozícióját, noha a Covid19-világjárvány miatt többször zavar keletkezett az ellátási láncban, csökkent a kereslet, továbbá a preferenciális és a teljes kereskedelem egyaránt jelentősen visszaesett.

... de továbbra is vannak kihívások az EU legrégebbi és legjelentősebb preferenciális kereskedelmi partnereinek egy részénél, például Svájc, Törökország és Norvégia esetében...

Még mindig jelentkeznak kihívások az EU legrégebbi és legjelentősebb preferenciális kereskedelmi partnereinek egy részével fennálló kapcsolatokban a régebbi, korlátozottabb hatályú megállapodások alapján:

- **Svájccal,** az EU első számú (a teljes kereskedelmet tekintve negyedik, a szolgáltatásokat tekintve harmadik legjelentősebb) preferenciális kereskedelmi partnerével 2020-ban nem sikerült haladni a 2018-ban megtárgyalt intézményi keretmegállapodás megerősítése ügyében. A Svájci Szövetségi Tanács az intézményi keretmegállapodásról folytatott tárgyalások leállításáról határozott. Ennek a megállapodásnak a további kétoldalú kereskedelemben rejlő lehetőségek kiaknázása érdekében létre kell jönnie.
- **A Törökországgal,** az EU második legjelentősebb preferenciális kereskedelmi partnerével csak azután indulhatnak meg a vámunió korszerűsítéséről szóló tárgyalások, miután a Tanács elfogadja az erre vonatkozó tárgyalási irányelveket. Törökország a vámunióról szóló megállapodást megsértve kereskedelmi akadályokat tart fenn, különösen a Közös Vámtarifán felül kivetett kiegészítő vámok körének kiszélesítése révén. További aggályokat vetettek fel többek között az uniós áruk származási bizonyítványára vonatkozó követelmények. A Török Vámkódex 2021. januári módosítását követően az EU több magas szintű találkozót és szakmai egyeztetést tartott Törökországgal, ezután Törökország arról tájékoztatta az Uniót, hogy az

utasításokat adott az összes török vámigazgatási szervnek, és tájékoztató megbeszéléseket tartott a gazdasági szereplőkkel a helyzet tisztázása érdekében. Változatlanul fennállnak az aggályok azzal kapcsolatban, hogy Törökország lokalizációs követelményeket alkalmaz a gyógyszeriparban. A társulási megállapodás kiegészítő jegyzőkönyvének valamennyi tagállam, így a Ciprusi Köztársaság tekintetében is megkülönböztetésmentes végrehajtása továbbra is az EU legfontosabb kérései közé tartozik.

- **Norvégiával,** az EU negyedik legjelentősebb preferenciális kereskedelmi partnerével nem sikerült haladni a Bizottság feldolgozott mezőgazdasági termékek kereskedelmi rendszerének felülvizsgálatára vonatkozó kérelme ügyében. Noha a feldolgozott mezőgazdasági termékek uniós kivitele nőtt, a magas vámtarifák miatt még mindig nem sikerült maradéktalanul kiaknázni a benne rejlő lehetőségeket. A földrajzi árujelzőkről szóló tárgyalások sem folytatódtak. A feldolgozott mezőgazdasági termékek és a földrajzi árujelzők esetében is együttműködésre van szükség.

C. Középpontban a kereskedelem és a fenntartható fejlődés

A fenntartható fejlődésre 2020-ban is kiemelt figyelem irányult a 15 pontos cselekvési terv korai felülvizsgálatának elindulásával

A kereskedelemről és a fenntartható fejlődésről szóló fejezetek végrehajtása és érvényesítése az uniós kereskedelempolitika egyik legfontosabb célkitűzése. A 2018 februárjában közzétett, **kereskedelemre és fenntartható fejlődésre vonatkozó 15 pontos cselekvési terv**³⁹ következetes keretet és stratégiát biztosítva iránymutatásként szolgált az uniós kereskedelmi megállapodások kereskedelemről és fenntartható fejlődésről szóló fejezeteinek még eredményesebb végrehajtására és érvényesítésére tett erőfeszítésekben. Ez a terv, amelynek jelenleg zajlik a felülvizsgálata a kereskedelempolitikai fejlemények és a Covid19-világjárvány leküzdéséhez szükséges válaszingázások figyelembevételével, a következő négy fő területen határoz meg intézkedéseket: a Bizottság tagállamokkal és Európai Parlamenttel folytatott együttműködésének fejlesztése, a megállapodásokban részes felek felé betöltött ellenőrzési és tanácsadói szerepének előmozdítása, eredmények elérése, valamint az átláthatóság és a kommunikáció fokozása.

... és az EU–Korea szabadkereskedelmi megállapodás alapján indult első vitarendezés során

Az EU–Korea szabadkereskedelmi megállapodás alapján indult, kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos vitarendezés volt az első kétoldalú vitarendezési ügy, amelyet az Unió kezdeményezett, és amely egyúttal a kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre vonatkozó rendelkezéseket érintette. 2018 végé indult⁴⁰, mivel az Uniónak aggályai merültek fel a tekintetben, hogy Dél-Korea a kereskedelmi megállapodásban foglalta ellenére nem tartja tiszteletben a bizonyos alapvető munkavállalói jogokkal kapcsolatos elveket, és nem erősített meg négy alapvető ILO-egyezményt. A szakértői testület 2021. január 20-án hozott határozatot, és megállapította, hogy Dél-Korea nem tett eleget a kötelezettségeinek. A Dél-Koreával folytatott vita jól szemlélteti, hogy szükség esetén mennyire fontos a kereskedelemről és a fenntartható fejlődésről szóló fejezetekben biztosított jogérvényesítési eszközök határozott használata.

³⁹ Lásd a Bizottság szolgálatainak informális dokumentumát: Visszajelzés és további lehetőségek az uniós szabadkereskedelmi megállapodások kereskedelemről és fenntartható fejlődésről szóló fejezetei végrehajtásának és érvényesítésének javításával kapcsolatosan, 2018. február 26., http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/february/tradoc_156618.pdf

⁴⁰ A vitáról részletesebb ismertetése az V. szakaszban olvasható.

A Dél-Koreával szembeni vitarendezési ügy

A testület tisztázta a következőket: 1. az ILO-egyezményekben rögzített munkaügyi alapelvek tiszteletben tartása az ILO-tagok és a kereskedelmi megállapodásban részes felekre nézve kötelező erejű kötelezettség, még akkor is, ha nem erősítették meg az egyezményeket; 2. állandó kötelezettség állt fenn arra vonatkozóan, hogy folyamatosan és kitartóan törekedni kell a felekre nézve kötelező erejű alapvető ILO-egyezmények megerősítésére (Dél-Korea tehát változatlanul köteles ezt megtenni), a folyamatos és kitartó törekvés pedig azt jelenti, hogy valós erőfeszítéseket kell tenni a megerősítés érdekében, az üres szövegek nem elegendők; valamint 3. nem volt szükség annak bizonyítására, hogy a szóban forgó rendelkezések megsértése hatással van a kereskedelemre.

A testület határozata óta Dél-Koreában tapasztalt fejlemények jelzik, hogy a kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre vonatkozó rendelkezések **tényleges változást eredményezhetnek a gyakorlatban**: 1. A koreai parlament már a testület jelentésének közzététele előtt, 2020 decemberében több ponton módosította a szakszervezetekről és a munkaügyi vitarendezésről szóló koreai törvényt azzal a céllal, hogy összhangba hozza az egyesülés szabadságának elvével. 2. 2021. február 26-án a parlament elvégezte a négy függőben lévő alapvető ILO-egyezmény közül három (87. sz. egyezmény az egyesülési szabadságról és a szervezkedési jog védelméről; 98. sz. egyezmény a szervezkedési és a kollektív tárgyalási jogról; valamint 29. sz. egyezmény a kényszer- vagy kötelező munkáról) megerősítését. 3. A kereskedelemmel és a fenntartható fejlődéssel foglalkozó bizottság, valamint a kereskedelmi bizottság a szabadkereskedelmi megállapodás szerinti intézményi struktúrák igénybevételével 2021 áprilisában megállapodott a szakértői testület jelentésében megfogalmazott ajánlások végrehajtásának ellenőrzéséről, amelynek keretében közösen megvizsgálják a szakszervezeti törvényt módosításait és a még függőben lévő egy alapvető ILO-egyezmény (105. sz. egyezmény a kényszermunka felszámolásáról) megerősítése felé tett lépéseket.

Kulcsfontosságú az uniós kereskedelmi megállapodások kereskedelemre és fenntartható fejlődésre vonatkozó rendelkezéseinek szigorú ellenőrzése...

A Covid19-világjárvány ellenére **az összes kereskedelemmel és a fenntartható fejlődéssel foglalkozó bizottság** – Vietnám kivételével – **az előzetes terveknek megfelelően ülésezett** 2020-ban és 2021 első két negyedében, így az **EU–Szingapúr szabadkereskedelmi megállapodás** alapján létrehozott, kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel foglalkozó testület is megtartotta első ülését. Az EU–Szingapúr szabadkereskedelmi megállapodás két kereskedő fele közötti belső tanácsadó csoport üléseit és a civil társadalmi fórumokat is virtuálisan tartották, ami lehetővé tette, hogy jóval több civil társadalmi szervezet vegyen részt és nyilvánítson véleményt.

... és továbbra is kiemelten fontos az ILO-egyezmények uniós kereskedelmi partnerek általi megerősítése

A kereskedelem és a fenntartható fejlődés terén több szabadkereskedelmi partnerországgal folytatott uniós együttműködés egyik legfontosabb célkitűzése **az alapvető ILO-egyezmények megerősítése és a munkaügyi kötelezettségek végrehajtása**. Erre a legnyilvánvalóbb példa a fent említett, **Dél-Koreával szembeni vitarendezési ügy**. Szintén figyelemre méltó a folyamatos együttműködés **Vietnámmal**, ami rávilágít a megerősítési eljárás kínálta fejlődési lehetőségeire és az Európai Parlament e szakaszban betöltött különleges szerepére. 2020-ban Vietnám folytatta a (2019. november 20-i elfogadását követően) 2021. január 1-jén hatályba lépett új munka törvénykönyvének végrehajtását

lehetővé tevő jogszabállyal kapcsolatos a munkát. Az EU továbbra is támogatta ezt a folyamatot az ILO-val folytatott együttműködés révén és a vietnámi hatóságokkal való szoros kapcsolattartás révén. Ennek ellenére és végrehajtási jogszabály hiányában még nincs lehetőség szabad szakszervezetek létrehozására Vietnámban.

A Bizottság ismét szorosan együttműködött a Nemzetközi Munkaügyi Szervezettel...

A Bizottság az ILO-val együttműködésben szakmai segítségnyújtással támogatta **Grúziát** az új munka törvénykönyvének 2020. szeptemberi elfogadásában. Ennek eredményeképpen sikerült nagyobb mértékben közelíteni a nemzetközi normákhoz és a vonatkozó uniós jogszabályokhoz, és új jogszabály született a munkaügyi ellenőrzésről. Az ILO-val folytatott együttműködés révén a bizottság a munkaügyi ellenőrzés megerősítésére irányuló projekt keretében szakmai segítséget kínálhatott a munkavállalói jogok előmozdításához **Kolumbia** vidéki területein. Emellett a munkaügyi ellenőrzésről szóló munkaértekezlet szervezését is lehetővé tette **Peruban** 2020 februárjában. Az EU 2020-ban szakmai segítséget nyújtott a munkaügyi ellenőrzés fejlesztéséhez **Ecuador** mezőgazdasági ágazataiban (2021-ben valósul meg).

A környezeti fenntarthatósági kötelezettségek végrehajtása is egyre fontosabbá válik

A **környezet** terén a Bizottság továbbra is szoros együttműködést folytatott **Vietnámmal** az erdészeti jogszabályok végrehajtásával, az erdészeti irányítással és az erdészeti termékek kereskedelmével kapcsolatosan. Az EU és Vietnám közötti önkéntes partnerségi megállapodás 2019 júniusában lépett hatályba, Vietnám pedig folytatta a faanyagokra vonatkozó jogszerűség-igazolási rendszer létrehozásához szükséges jogszabályokkal kapcsolatos munkát. **Ukrajnával** is szoros együttműködés folyt az ukrán erdőalapú ágazat reformját illetően, középpontjában a fakitermelés és -kereskedelem mellett különösen a faanyagok jogellenes kitermelése elleni intézkedésekkel.

A kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre vonatkozó 15 pontos cselekvési terv felülvizsgálata a végrehajtás és a jogérvényesítés megerősítésének lehetőségeit keresi...

Az Európai Bizottság 2018. februári **15 pontos cselekvési tervének** felülvizsgálata 2021-ben indult (előrehozva 2023-ról), és széles körű nyilvános konzultációból, valamint az uniós kereskedelmi megállapodásokban foglalt kereskedelmi és fenntartható fejlődési rendelkezések végrehajtásának és érvényesítésének összehasonlító vizsgálatából áll. A kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos felülvizsgálat összességében véve a kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre vonatkozó fejezetek végrehajtásának és érvényesítésének valamennyi lényeges szempontjára kiterjed, beleértve a kötelezettségvállalások hatókörét, az ellenőrzési mechanizmusokat, a meg nem felelés esetén alkalmazható szankciók lehetőségét, az alapvető elemekre vonatkozó záradékot, valamint az intézményi felépítést és a szükséges erőforrásokat.

Az uniós kereskedelmi megállapodások kereskedelemre és fenntartható fejlődésre vonatkozó rendelkezéseinek végrehajtása során a Bizottság tanácsokat kap az EU belső tanácsadó csoportjaitól, amelyek közreműködésével kapcsolatot tart a civil társadalommal az Unióban és a partnerországokban.

Tizenkét uniós kereskedelmi megállapodás⁴¹ rendelkezik a **civil társadalom** bevonásáról a kereskedelemről és a fenntartható fejlődésről szóló fejezetek ellenőrzésével és végrehajtásával kapcsolatos tanácsadásba, különösen azáltal, hogy mindkét fél **belső tanácsadó csoportot** hoz létre. Az EU belső tanácsadó csoportjában különböző érdekcsoportok és meghatározott témával foglalkozó kisebb szervezetek képviseltetik magukat. A tagok többségét a részvételi szándék kifejezésére való nyilvános felhívás alapján választják ki, míg másokat az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) nevezi ki, amely egyúttal az EU belső tanácsadó csoportjainak titkárságát is biztosítja. A Bizottság az EU és a partnerországok belső tanácsadó csoportjainak munkáját egyaránt támogatja a Partnerségi Eszköz keretében megvalósuló projekten, valamint a Bizottság székhelyén működő szolgálatok és az Unió küldöttségeinél működő kereskedelmi csoportok közös munkája révén.

⁴¹ E jelentés közülük tizenegy megállapodással foglalkozik, a tizenkettedik, az Egyesült Királysággal között kereskedelmi és együttműködési megállapodás nem képezi a jelentés tárgyát, mivel csak 2021. január 1-jétől alkalmazandó.

Példák az EU belső tanácsadó csoportjainak a kereskedelemről és a fenntartható fejlődésről szóló fejezetek végrehajtásával kapcsolatos tevékenységeire

Dél-koreai munkaügyi vita: Az EU–Korea szabadkereskedelmi megállapodásban vállalt munkaügyi kötelezettségek Dél-Korea általi betartására irányuló uniós erőfeszítéseket segítő uniós belső tanácsadó csoport tagjai arról tájékoztatták a Bizottságot, hogy a koreai jogi keret és gyakorlat ILO-alapelvekkel és az alapvető ILO-egyezmények megerősítésével kapcsolatos elemei problémát jelenthetnek. Az EU belső tanácsadó csoportja tevékenyen közreműködik a kereskedelemmel és a fenntartható fejlődéssel foglalkozó testület jelentésében foglaltak teljesítésének ellenőrzésében.

Emberi jogi kérdések az andoki országokban: Az EU belső tanácsadó csoportja a 2020-ban a Bizottsággal tartott két találkozásán beszámolt a Kolumbiában szakszervezeti vezetőkkel és környezetvédelmi aktivistákkal szemben elkövetett erőszakról, az ecuadori banánágazat helyzetéről, a perui munkaügyi és környezetvédelmi kérdések ellenőrzéséről, valamint a Covid19-világjárvány EU-ra és andoki partnerországokra gyakorolt társadalmi-gazdasági hatásáról. A Bizottság a kapott tájékoztatást felhasználta a kereskedelemmel és a fenntartható fejlődéssel foglalkozó bizottságok ülésein a kereskedelmi partnereivel folytatott egyeztetés során.

A civil társadalommal folytatandó strukturált párbeszéd kialakítása nehézséget okozott az Unió azon kereskedelmi partnerei számára, amelyek korlátozott mértékben működtek együtt a civil társadalommal. Az Unió küldöttségeinek érdemes kapcsolatba lépniük a fogadó államokkal, mivel ez utóbbiak vezették be a jelenlegi struktúrákat, és szükség szerint tanáccsal és támogatással segíteniük őket, amint azt az alábbi példák mutatják:

- EU–Vietnám szabadkereskedelmi megállapodás: A Bizottság a hanoi uniós küldöttség kereskedelmi csapatán keresztül aktívan támogatta a vietnami belföldi tanácsadó csoport létrehozását a szabadkereskedelmi megállapodás hatálybalépését követően. Ezt a támogatást főként a szociális partnerek (vállalkozások & munkavállalói szervezetek) és a civil társadalom (nem kormányzati szervezetek) szerepvállalását előmozdító projekten keresztül valósították meg. Ezt mind a helyi civil társadalom, mind a vietnami közigazgatás nagyra értékelte, mivel a vietnami független civil társadalmi szervezetek korlátozott tapasztalatokkal rendelkeznek.

D. A megállapodások (utólagos) elemzése a jobb végrehajtás érdekében

A hatályos megállapodások tényleges hatásaiból levont tanulságok alapján a jövőre nézve tenni lehet a jobb végrehajtásért...

A Bizottság először rendszerint a végrehajtástól számított öt év után **értékeli a kereskedelmi megállapodásai hatásainak időbeli alakulását**, hogy megvizsgálja, sikerült-e elérni a várt eredményeket. 2020-ban két utólagos értékelést végzett. Az értékelések tárgyát a **CARIFORUM**-mal kötött gazdasági partnerségi megállapodás (tíz évvel ezelőtti hatálybalépése óta a második értékelés), valamint **hat földközi-tengeri országgal** kötött szabadkereskedelmi megállapodás képezte⁴². A Bizottság 2021 januárjában, illetve márciusában tette közzé az eredményeket. Mindkét tanulmány kiemeli a főbb megoldatlan kérdéseket, megmutatja, mely területekre kell összpontosítani a végrehajtás során, és feltárja az adott térségben gyakrabban előforduló problémákat.

⁴² A tanulmány a következő országokkal foglalkozik: Algéria, Egyiptom, Jordánia, Libanon, Marokkó és Tunézia; <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fab9bddd-9106-11eb-b85c-01aa75ed71a1>

Az **EU–CARIFORUM gazdasági partnerségi megállapodás** esetében például továbbra is aggasztó kérdés a hatóságok/szervek elégtelen közigazgatási kapacitása, a megállapodás ismeretének hiánya a vállalkozások körében, valamint az átláthatósági kötelezettségek nem megfelelő teljesítése. Ugyanakkor a gazdasági partnerségi megállapodás fejlesztési dimenziójára tekintettel a 14 CARIFORUM-állam általi végrehajtás sikere nagyban függ a megfelelő fejlesztési együttműködési finanszírozástól. A 2021–2027-re szóló többéves pénzügyi keret Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköze (NDICI – Globális Európa) keretében megvalósuló új partnerségi program lehetőséget teremt ilyen egyedi támogatás nyújtására a feltárt kereskedelmi vonatkozású kihívásokkal kapcsolatosan. Az értékelés emellett megjelölte azokat a területeket, ahol az EU-nak többet kell tennie, különös tekintettel a tagállamok nagyobb szerepvállalását, a kommunikáció javítását, valamint a vállalkozások közötti kapcsolatokat és platformokat illetően.

A **hat euromediterrán társulási megállapodás** esetében a tanulmány rámutat arra, hogy a nem tarifális intézkedések – például a nem automatikus importengedélyek vagy a be nem jelentett műszaki előírások – számának további csökkentésére van szükség, mivel ezek az intézkedések kiszámíthatatlanságot eredményeznek, és torzítják a helyi üzleti tevékenységeket. Ezenkívül a tanulmány a közigazgatási eljárások egyszerűsítését, a nemzetközileg elismert normák alkalmazását, és a megfelelőségértékelési eljárások felesleges többszöri elvégzésének elkerülését javasolja. Az üzleti környezet javítását fokozott uniós támogatásnak és együttműködésnek kell kísérnie a versenyképesség növelésére, a készségek fejlesztésére és a logisztikai korlátok felszámolására irányuló szakpolitikák terén. A megállapított célkitűzések nemcsak a szabadkereskedelmi megállapodások végrehajtásának folyamatát alakítják, hanem a 2021–2027-es időszakban az Unió által nyújtandó kereskedelemösztönző támogatással kapcsolatos eszmecsere irányvonalát is meghatározhatják.

III. A kereskedelmi megállapodások által biztosított lehetőségek kis- és középvállalkozások általi kihasználásának támogatása

A kkv-k és a családi vállalkozások az Unióban működő összes vállalkozás mintegy 99 %-át képviselik, és Európa GDP-jének felét termelik

Az uniós összkivitel egyharmadát lebonyolító és az EU-ban több mint 13 millió munkavállalót foglalkoztató kkv-k növekedésének továbbra is jelentős forrásai a globális piacok⁴³. 2020-ban a Bizottság fokozott erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy segítsen a kkv-knak messzemenőig kihasználni a kereskedelmi szabályok és megállapítások kínálta lehetőségeket, és megkönnyítse számukra a kereskedelmi megállapodások és szabályok betartásával kapcsolatos aggályok jelzését.

Az információs hiányosságok és a know-how hiánya eleve akadályozhatja a kereskedelmet és a befektetést, a kisebb vállalkozások számára azonban különösen nagy nehézséget okoz. Először is a kereskedelmi megállapodásoknak nincs értelme, ha a lehetséges kedvezményezettek nem tudnak róluk, és nincsenek tisztában azzal, hogy konkrét esetekben hogyan élhetnek az általuk biztosított előnyökkel. Még ha a kkv-k közvetlenül nem exportálnak, akkor is fontosak lehetnek számukra a kereskedelmi megállapodások, mert szerepük van a nemzetközi ellátási láncokban. Másodszor, még ha a vállalkozások előtt ismertek is a WTO szabályai és az EU preferenciális kereskedelmi

⁴³ A Kereskedelmi Főigazgatóság vezető közgazdászának 2020. májusi feljegyzése: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/june/tradoc_158778.pdf

megállapodásai, az előnyeik akkor sem nyilvánulnak meg automatikusan. Ezért, noha a kereskedelem ösztönzése a tagállamok, a vállalkozói szövetségek vagy a kereskedelemösztönző hatóságok hatáskörébe tartozik, a Bizottság 2020-ban is folytatta a tevékenységeik támogatását, többek között iránymutatás, tájékoztatás (különösen a partnerországokban működő uniós küldöttségeken keresztül), célzott interaktív online eszközök, valamint a kkv-k igényeire szakosodott információs szolgálatok és központok útján.

A fejlődő országokkal között kereskedelmi megállapodások piacrajutási lehetőséget kínálnak, amelyet helyi kkv-k képesek megragadni, emellett ösztönzőleg hatnak a reformokra, amelyekre aztán fejlesztési együttműködés keretében támaszkodni lehet. Az afrikai, karibi és csendes-óceáni országokkal között gazdasági partnerségi megállapodások például hangsúlyos fejlesztési dimenzióval rendelkeznek: végrehajtásuk sikere azon múlik, hogy ezekben az országokban kezelhetők-e a belső kereskedelmi korlátok kereskedelemösztönző támogatással. Az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum példákon keresztül bemutatja, hogyan dolgoznak az EU küldöttségei a kereskedelem útjában álló akadályok kereskedelemösztönző támogatással történő felszámolásán. Az uniós kereskedelemösztönző támogatásról szóló 2020. évi eredményjelentés bővebb tájékoztatást nyújt arról, hogyan támogatták a Bizottság és a tagállamok a fejlődő országokban működő kkv-kat abban, hogy messzemenőig kihasználják az uniós kereskedelmi megállapodásokban rejlő lehetőségeket⁴⁴.

A. Access2Markets és a származási szabályok önértékelési eszköze (ROSA)

2020-ban elindult az Access2Markets portál, ahol ingyenesen, egy helyen fellelhető az összes kereskedelmi vonatkozású információ...

A Bizottság által a származási szabályok integrált önértékelési eszközével (**Rules of Origin Assessment Tool, ROSA**) együtt 2020 októberében elindított új, import- és exportügyi portálja, az **Access2Markets**⁴⁵ gazdag, ingyenes, kereshető, többnyelvű és naprakész információforrást kínál. Összesen 122, Unión kívüli exportpiaccal és 190 forráspiaccaal foglalkozik. A vállalkozások tájékozódhatnak az általuk végzett behozatalra vagy kivitelre vonatkozó vámtarifákról, adókról, vámkontingensekről, behozatali alakiságokról és eljárásokról, továbbá az összes uniós kereskedelmi megállapodás esetében összehasonlíthatják a származási szabályokat. Noha bármely felhasználó számára hozzáférhető, különösen a kkv-knak hasznos.

... a platform önértékelési eszközzel segít a vállalkozásoknak eligazodni a különböző uniós megállapodásokban foglalt származási szabályok között

ROSA, a származási szabályok önértékelési eszköze

A ROSA a felhasználók kérdéssorra adott válaszai alapján értékeli, hogy termékeik megfelelnek-e azoknak a szabályoknak, amelyek valamely uniós kereskedelmi megállapodás alapján preferenciális elbánásra jogosítják a felhasználókat. A vállalkozások működésének megkönnyítése érdekében a ROSA emellett egyértelmű utasításokat ad vámkedvezmények megszerzéséhez származási igazolásként szükséges dokumentumokról, és a különböző megállapodásokban foglalt szabályok

⁴⁴ Európai Bizottság, *EU Aid for Trade Progress Report 2020 – Review of progress on the implementation of the EU aid for Trade Strategy of 2017* (Az EU kereskedelemösztönző támogatásról szóló 2020. évi előrehaladási jelentése – Az uniós kereskedelemösztönző támogatásra vonatkozó aktualizált uniós stratégia végrehajtása terén elért eredmények áttekintése, 2017), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2020 (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f022db96-d854-11ea-adf7-01aa75ed71a1>).

⁴⁵ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/hu/home>

összehasonlítására szolgáló funkciót is tartalmaz. A ROSA-t jelenleg nagyjából 500 alkalommal használják naponta.

Az **Access2Markets kedvező fogadtatásra talált**: naponta 10 000 felhasználó kereste fel az oldalt, 70 %-uk az EU-ból. Használata jelentősen meghaladja azon eszközök (Piacrajutási Adatbázis és Trade Helpdesk) használatát, melyeknek a helyébe lépett. Az Access2Markets és a ROSA a vállalkozói szövetségekkel és a kereskedelmi kamarákkal szoros együttműködésben készült, folyamatos fejlesztése pedig a felhasználói visszajelzések alapján zajlik. Az indulás sikerét jelzi, hogy a platform a közönségszavazás alapján elnyerte az **európai ombudsman 2021. évi „Gondos ügyintézés” díját**⁴⁶ annak elismeréseként, hogy válsághelyzetben is polgárközpontú szolgáltatást nyújt.

Az Access2Markets a tervek szerint további, szolgáltatásokkal és közbeszerzéssel kapcsolatos modulokkal bővül a következő években, a ROSA-ba pedig 2021 végéig a legtöbb megállapodás felkerül...

A fejlesztéseknek köszönhetően az **Access2Market hatóköre kibővül** az uniós kereskedelmi megállapodások más alapelemeire is:

- jelenleg fejlesztés alatt áll kísérleti jelleggel az uniós megállapodások hatálya alá tartozó **szolgáltatási ágazatokra kiterjedő, kereshető adatbázis**, és külön ágazati útmutatók készülnek, amelyek bizonyos térségekre vagy országokra összpontosítanak, például a növény- és állategészségügyi rendelkezések terén;
- a **ROSA földrajzi lefedettsége is bővül**, hogy 2021 végére a legtöbb kereskedelmi megállapodásra kiterjedjen. Jelenleg 36 országot (köztük az Egyesült Királyságot, a közép-amerikai partnereket, Kolumbia/Peru/Ecuadort, Vietnámot, Kanadát, Japánt és Dél-Koreát) érintő 26 kereskedelmi megállapodás szerepel benne;
- a 2021 szeptemberében útjára indított új célzott eszköz, az **Access2Procurement**⁴⁷ foglalkozik az uniós kereskedelmi megállapodások szerinti közbeszerzéssel. Először a közbeszerzésről szóló megállapodás (GPA) és az EU–Kanada megállapodás (CETA) részes feleire terjed ki, majd fokozatosan bővül a lefedettsége.

Új eszköz a közbeszerzési eljárásokkal kapcsolatos tájékoztatás javításáért

Az **Access2Procurement** az Access2Markets platformba integrált, új informatikai eszköz. Célja, hogy segítsen tájékozódni az európai beszállítóknak arról, hogy jogosultak-e ajánlatot tenni valamely közbeszerzési szerződésre harmadik országban. Az új eszköz a beszerzést végző szervről, a közbeszerzés tárgyáról és a szerződés várható értékéről szóló három–négy kérdésre adott felhasználói válaszok alapján gyors és kiemelkedően megbízható értékelést készít arról, hogy a felhasználó jogosult-e részt venni az ajánlattételi eljárásban. Ennek segítségével az ajánlattevők megállapíthatják, hogy a harmadik országbeli közbeszerzési projekt a közbeszerzésről szóló WTO-megállapodás vagy kétoldalú megállapodás alapján az adott ország részéről az EU felé fennálló piacrajutási kötelezettségek hatálya alá tartozik-e.

B. Útmutatók, információs szolgálatok, kkv-központok és hálózatokkal folytatott együttműködések

⁴⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=EXkldaJvv5E>

⁴⁷ <https://webgate.ec.europa.eu/procurement/#/step1>

Kommunikációs törekvései keretében a Bizottság továbbra is nagy hangsúlyt helyez az uniós kereskedelmi megállapodások által a vállalkozások, különösen a kkv-k számára kínált előnyökre...

A Bizottság 2020-ban folytatta **útmutató-sorozata** készítését, hogy segítsen a vállalkozásoknak eligazodni a megállapodások között. Ennek támogatásaképpen célzott képzéseket és webináriumokat szervezett az érdekelt feleknek, kiegészítve a tagállamok és vállalkozások által folytatott tevékenységeket. Az **Unió küldöttségei** fontos szerepet töltenek be a figyelemfelhívásban és azoknak a gazdasági szereplőknek a támogatásában, akik ki kívánják használni a megállapodások előnyeit.

- **Példa – Kanada:** 2020-ban a Bizottság folytatta külön útmutatók készítését, és webináriumok szervezését, hogy ezzel segítsen azoknak az uniós vállalkozásoknak, amelyek jelen vannak vagy meg kívánnak jelenni a kanadai piacon. E munka kilenc területre terjedt ki, olyan kifejezetten szakmai jellegű témaköröktől, mint a bizonyos növényi termékek kivitelénél alkalmazott metil-bromid-kezelés alternatívái vagy a tiszta technológiával foglalkozó vállalkozások előtt álló lehetőségek, egészen olyan általánosabb témákig, mint a Kanadában szövetségi és szubföderális szinten kínákozó közbeszerzési lehetőségek vagy a kanadai szellemi tulajdon-jogok áttekintése. Mindegyik útmutató és jelentés nyilvánosan hozzáférhető a Bizottság honlapján⁴⁸.
- **Példa – Japán:** Az Unió tokiói küldöttségénél működő kereskedelmi csoport 2020-ban ágazati útmutatókkal kiegészített lépésenkénti útmutatót készített, hogy piacrajutási tájékoztatást nyújtson a vállalkozásoknak⁴⁹.

A legfontosabb piacokon működő, EU által támogatott kkv-központok fontos szerepet töltenek be...

A kkv-k nemzetköziesedésének előmozdítása és a partnerországokban tárgyalás útján elért előnyök kihasználásában való segítségük érdekében **a Bizottság továbbra is támogatja a Kínában és Japánban működő kkv-központokat**, szoros kapcsolatot tartva a tagállamokkal, a külföldön működő nemzeti és európai vállalkozói szövetségekkel és a kereskedelemösztönző szervezetekkel. Az **EU–Japán Ipari Együttműködési Központnak**⁵⁰ 2 233 bejegyzett tagja van. Működését az EU és Japán⁵¹ a tagállamok kereskedelemösztönző szervezetivel együttműködve, közösen finanszírozza és irányítja. Különböző szolgáltatásokat⁵² nyújt a kkv-k-nak, többek között a gazdasági partnerségi megállapodás információs szolgálatán (EPA Helpdesk)⁵³ és a japán adóügyi és közbeszerzési információs szolgálaton⁵⁴ keresztül, továbbá előmozdítja az EU és Japán közötti technológiatranszfert az erre szakosodott információs szolgálat révén⁵⁵. A **Kínában található uniós kkv-központ** a Bizottság által finanszírozott projekt keretében működik, és 2010 óta segít az európai kis- és középvállalkozásoknak

⁴⁸ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1720&title=CETA-factsheet-and-guides>

⁴⁹ Útmutató uniós beszállítóknak a japán közbeszerzéshez: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159028.pdf; lépésenkénti útmutató uniós vállalkozásoknak a piacrajutással kapcsolatos tudnivalókról: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/hu/content/az-eu-japan-gazdasagi-partnerségi-megállapodás>

⁵⁰ <https://www.eu-japan.eu/>

⁵¹ Az uniós fél a COSME 2020. évi munkaprogramja keretében nyújt finanszírozást (5,6 millió EUR; 2020. április – 2022. március).

⁵² <https://www.eu-japan.eu/summary-activities>

⁵³ <https://www.eubusinessinJapan.eu/library/news/epa-helpdesk>

⁵⁴ <https://www.eu-japan.eu/japan-tax-public-procurement-helpdesk>

⁵⁵ <http://www.eu-jp-tthelpdesk.eu/>

felkészülni arra, hogy üzleti tevékenységet folytassanak Kínában. A jelenleg a harmadik szakaszban lévő projekt a tervek szerint 2020 októberétől 2022 márciusáig tart. Az uniós kkv-központot a második szakaszában (2014. júliustól 2020. áprilisig) az Európai Unió finanszírozta, teljes költségvetése 5,9 millió EUR volt, a honlapján pedig 14 163 regisztrált felhasználóval rendelkezik.

Kkv-központok Japánban és Kínában

Az EU–Japán Ipari Együttműködési Központ 2020-ban folytatott tevékenyéi számokban:

- ✓ 16 webinárium a gazdasági partnerségi megállapodásról (az EPA Helpdesken keresztül), 925 résztvevővel;
- ✓ 18 tájékoztató kkv-k számára a gazdasági partnerségi megállapodással kapcsolatos legfontosabb szempontokról;
- ✓ 21 webinárium 810 résztvevővel.

A Kínában működő uniós kkv-központ tevékenyéi számokban (2014. november – 2020. április):

- ✓ 307 képzés Kínában és az EU-ban több mint 12 000 uniós kkv-k számára;
- ✓ 28 egyetértési megállapodás kormányzati szervekkel és vállalkozástámogató szervezetekkel Kínában és Európában;
- ✓ 270 partnerség az uniós kkv-központ és partnerszervezetek között.

... és esetenként tematikus csoportok is támogatják a munkájukat

Az uniós vállalkozások (különösen a kisebbek) gyakran szembesülnek gyakorlati jellegű nehézségekkel és korlátozásokkal harmadik országokban a szellemi tulajdon-jogok védelme terén. E körbe tartozik például a kikényszerített technológiatranszfer, az eljárási hiányosságok, a hátralék a jogok bejegyzésében, bizonyos jogok bejegyzésének elutasítása, a szellemi tulajdon-jogok megsértése esetén alkalmazható szankciók visszatartó erejének hiánya, a szakértelem hiánya, a korrupció, a tájékozottság hiánya és az átláthatatlanság. E nehézségek befolyásolhatják a kkv-k nemzetközivé válási törekvéseit, ezért a Bizottság az eredményes leküzdésük érdekében **tematikus szellemi tulajdon-jogi információs szolgálatokat hozott létre a kkv-k számára a legfontosabb térségekben, így különösen Kínában, Latin-Amerikában és Délkelet-Ázsiában**⁵⁶. Ezek az információs szolgálatok ingyenes tájékoztatás és szolgáltatások nyújtásával támogatják a kkv-kat abban, hogy szellemi tulajdon-jogaikat megvédjék és érvényesítsék az EU kereskedelmi partnerországainak területén.

⁵⁶ https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/ip-thematic-areas_en

C. A vállalkozásokkal és üzleti hálózatokkal folytatott együttműködés elmélyítése

A helyi vállalkozások megszólítása érdekében a Bizottság 2020-ban tovább **mélyítette az uniós üzleti érdekek képviselőivel folytatott együttműködését** az Európai Unióban és harmadik országokban olyan szervezetek révén, mint az Enterprise Europe Network (EEN)⁵⁷, az európai üzleti szervezetek világszintű hálózata (European Business Organisations Worldwide Network, EBO WWN)⁵⁸ és a tagállamok kereskedelemösztönző szervezetei. A Bizottság célja, hogy az e szervezetekkel folytatott egyeztetés előmozdítása révén javuljanak az európai vállalkozások piacra jutásának feltételei ezekben a harmadik országokban.

Az **EEN** tanácsot ad az EU által kötött szabadkereskedelmi megállapodásokról. Az EEN kkv-k nemzetköziesedésével foglalkozó tematikus csoportja az EEN közösségi platformján keresztül rendszeresen beszámol a legújabb kereskedelmi vonatkozású kérdésekről. A szakértői csoport emellett webináriumokat szervez helyi vállalkozások és EEN-tanácsadók számára, és információs szolgáltatásokat üzemeltet a kereskedelmi megállapodásokkal kapcsolatos információk terjesztése céljából.

A European Enterprise Network legutóbbi tevékenységei

- 2021. január 27-én az EEN kkv-k nemzetköziesedésével foglalkozó tematikus csoportja „Meet our international partners: EEN Singapore” (Ismerkedés a nemzetközi partnerekkel: az EEN szingapúri szervezete) címmel webináriumot szervezett, hogy felhívja azoknak a vállalkozásoknak a figyelmét a rendelkezésükre álló lehetőségekre és támogatásra, amelyek a szabadkereskedelmi megállapodás előnyeit kihasználva Szingapúrban kívánnak üzleti tevékenységet folytatni.
- Az EEN vietnámi szervezete információs szolgáltatást indított, hogy többek között felmérések és találkozók útján felmérje a vállalkozások igényeit a 2020. augusztus 1-jén hatályba lépett EU–Vietnám szabadkereskedelmi megállapodással kapcsolatosan.
- 2020 novemberében az EEN a Kereskedelmi Főigazgatósággal szoros együttműködésben célzott, gyakorlati képzést szervezett az Access2Markets portál funkcióiról. A webinárium remek fogadtatásban részesült, és több mint kétszáz EEN-tanácsadó végezte el a képzést. A jövőre nézve további gyakorlati képzések is szerepelnek a tervekben.

A kkv-k támogatása immár számos uniós kereskedelmi megállapodásba beépül...

Szintén a kkv-knak segít az uniós kereskedelmi megállapodásokban rejlő lehetőségek kiaknázásában, hogy a legutóbb kötött **uniós szabadkereskedelmi megállapodások már külön kkv-fejezetet**

⁵⁷ Az uniós [COSME program](#) által társfinanszírozott hálózat több mint 60 országban végez tevékenységet, és 600 tagszervezete képviselőjében 3 000 szakértőt fog össze. Célkitűzése, hogy segítse a kis- és középvállalkozások nemzetközi tevékenységét.

⁵⁸ <https://eboworldwide.eu/>

tartalmazzak⁵⁹, amely gondoskodik a kkv-kkal szembeni átláthatóságról, valamint a felek kkv-kapcsolattartó pontjai közötti rendszeres egyeztetésről. 2020-ban a CETA keretében létrehozott kkv-kapcsolattartó pontok tevékenységi jelentést nyújtottak be a 2020 júliusában ülésező CETA Vegyes Bizottságnak, és elkezdtek végrehajtani a 2020–2021. évi munkatervüket⁶⁰, bevonni többek között az EEN-t, és nyomon követni a kkv-k CETA keretében elért eredményeit. Az EU–Japán gazdasági partnerségi megállapodás alapján létrehozott kapcsolattartó pontok 2021 februárjában tartott ülést, ahol mindkét fél beszámolt a kkv-fejezetben foglalt tájékoztatási rendelkezések végrehajtására irányuló kezdeményezéseikről.

IV. Az akadályok felszámolása és megoldások keresése

IV.1. A kereskedelmi akadályok aktuális helyzete és felszámolásuk egy nehézségekkel teli évben

2020 különösen nehéz év volt: a Covid19-világjárvány okozta egészségügyi és gazdasági válsághelyzet hatására fokozódott a protekcionizmus, néhány partnerország kevesebb halandóságot mutatott a válsághelyzet előtti akadályok megszüntetése iránt.

Az uniós kereskedelmi megállapodások alapján létrehozott intézményi testületeknek fontos szerepük van az Unióval preferenciális kereskedelmi megállapodást kötött kereskedelmi partnerekkel kapcsolatos problémák feltárásában, jelzésében és megoldásában. A vállalkozások azonban a kereskedelmi megállapodásban közvetlenül nem szabályozott területeken vagy az EU-val preferenciális kereskedelmi megállapodást nem kötött országokban is ütközhetnek problémákba. Az akadályok feltárására és felszámolására irányuló munka tehát 2020-ban is folytatódott minden (két- és többoldalú) szinten, hogy eloszlathatók legyenek azoknak az uniós vállalkozások aggályai, amelyek korlátozó intézkedésekkel vagy gyakorlatokkal és tisztességtelen bánásmóddal szembesülnek az UN kereskedelmi partnerei részéről, vagy nem versenyezhetnek egyenlő versenyfeltételek mellett. A panaszkezelés megkönnyítése érdekében a Bizottság 2020 novemberében létrehozta az Access2Markets portálon az **egyablakos ügyintézési pontot**, amely egy helyen nyújt tájékoztatást a kereskedelmi akadályokról, illetve a kereskedelem és a fenntartható fejlődés terén vállalt kötelezettségeiket nem teljesítő kereskedelmi partnerekről.

A. Áttekintés az (összes nyilvántartott) kereskedelmi és befektetési akadályról, 2020. december 31-i állapot szerint

Az alábbi táblázat alapján 2020 végén **66 harmadik országban fennálló 462 kereskedelmi és beruházási akadály** szerepelt az Európai Bizottság Access2Markets-adatbázisában:

Az intézkedés jellege	Akadályok száma
Egészségügyi és növényegészségügyi intézkedések	109
A kereskedelem technikai akadályai	79
Vámok, vámokkal egyenértékű terhek és mennyiségi korlátozások	78

⁵⁹ Kkv-kra vonatkozó ajánlást fogadtak el Kanadával, az EU–Japán gazdasági partnerségi megállapodás és Egyesült Királysággal kötött kereskedelmi és együttműködési megállapodás tartalmaz kkv-fejezetet, ahogy a Mercosur-országokkal kötött megállapodások és a Mexikóval fennálló korszerűsített megállapodás is. A kkv-fejezetről a Chilével, Indonéziával, Ausztráliával és Új-Zélanddal folytatott tárgyalások során is szó esik.

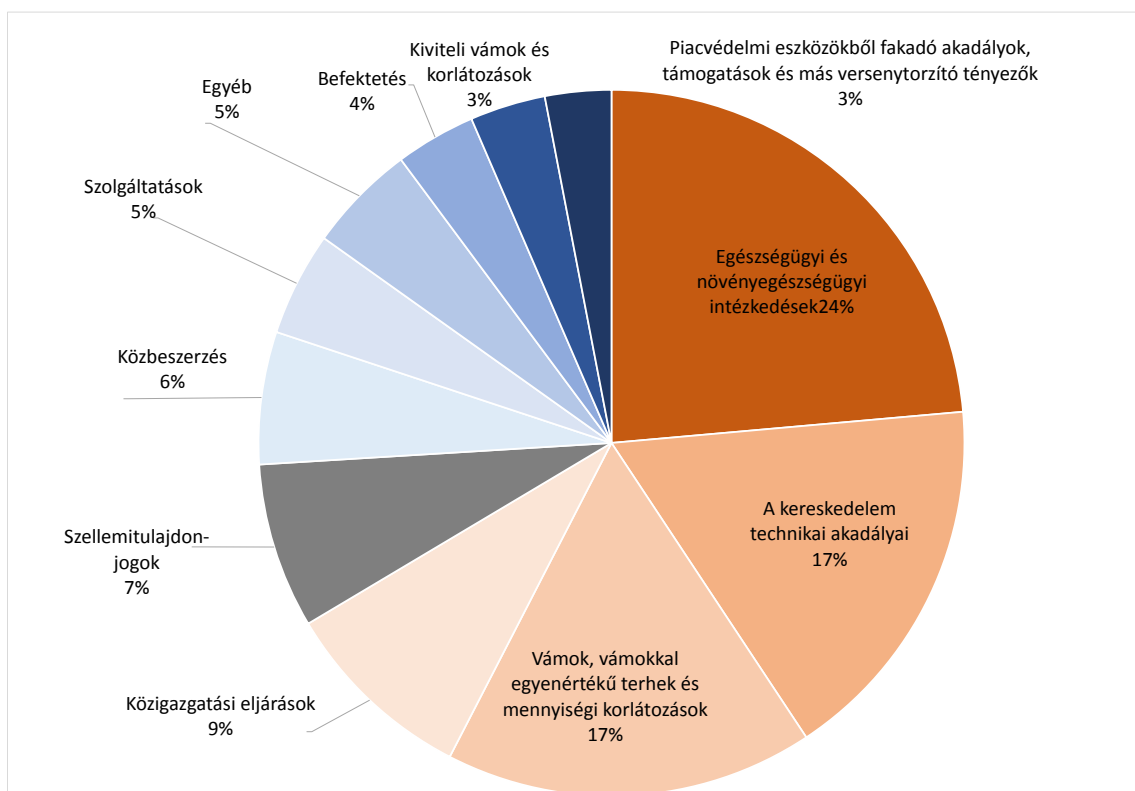
⁶⁰ A munkaterv és a tevékenységi jelentés elérhető a következő internetcímen:

https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158910.pdf

Közigazgatási eljárások	41
Szolgáltatások és befektetések	39
Egyéb intézkedések*	37
Szellemi tulajdon-jogok	35
Közbeszerzés	28
Kiviteli vámok és korlátozások	16
Mindösszesen	462

* Az egyéb intézkedések körébe a piacvédelmi eszközökhöz és támogatásokhoz kapcsolódó akadályok, a versenyt befolyásoló intézkedések és egyéb, az előző kategóriákba nem sorolható intézkedések tartoznak.

4. ábra: A 2020-ban fennálló akadályok azok jellege szerint



Ahogy az a fenti 4. ábrából is jól látszik, az **akadályok jellegét** vizsgálva megállapítható, hogy az előző évekhez hasonlóan az egészségügyi és növényegészségügyi intézkedések (109) alkották a legnagyobb kategóriát, amelyek az összes nyilvántartott akadály egynegyedét tették ki. Utánuk a kereskedelem technikai akadályai, valamint a tarifális intézkedések és a mennyiségi korlátozások következtek (közel 80 mindegyik kategóriában). Ez a három kategória az összes fennálló akadály közel 60 %-át tette ki 2020-ban.

A **földrajzi eloszlást** tekintve 2020-ban is Kína rendelkezett a legtöbb, összesen 40 akadállyal (kettővel többel, mint 2019-ben). A második helyen Oroszország állt, majd Indonézia és az Amerikai Egyesült Államok (mindkettőben 26), India (25) és Törökország (24) következett. A legalább tíz akadállyal rendelkező országok közé tartozott még Brazília, Dél-Korea, Ausztrália, Algéria, Egyiptom, Marokkó, Kanada és Malajzia.

B. A kereskedelmi és befektetési akadályok alakulása 2020-ban

Az alábbi táblázat a 2020-ban újonnan nyilvántartásba vett, illetve elhárított akadályokat tartalmazza⁶¹ azok jellege/kategóriája szerinti bontásban, és 2019-hez képest nettó növekedést (+8) mutat⁶²:

Az intézkedés jellege	Új akadályok ⁶³	Elhárított akadályok
Egészségügyi és növényegészségügyi intézkedések	13	17
A kereskedelem technikai akadályai	5	6
Közigazgatási eljárások	5	4
Vámok, vámokkal egyenértékű terhek és mennyiségi korlátozások	5	2
Szolgáltatások és befektetések	4	1
Egyéb intézkedések ⁶⁴	4	1
Közbeszerzés	3	1
Kiviteli vámok és korlátozások	1	1
Szellemitulajdon-jogok	1	0
Mindösszesen	41	33

Az egészségügyi és növényegészségügyi intézkedések ismét az élen végeztek az új intézkedések (13) és a megszüntetett intézkedések (17) számát tekintve egyaránt, így 2020-ban az összes akadály felét tették ki. Az egészségügyi és növényegészségügyi akadályok elhárításának köszönhetően például megnyílt a marhahústermékek japán piaca az uniós exportőrök előtt, lehetővé vált belga alma szállítása Mexikóba és Thaiföldre, Dél-Korea pedig megszünteti a magyar baromfi behozatalára vonatkozó tilalmat.

A kereskedelem technikai akadályai és a közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó akadályok képezték a második, illetve harmadik leggyakoribb kategóriát.

A **2020-ban nyilvántartásba vett új akadályok ágazatok szerinti bontását** tekintve 43 % a **mezőgazdasági és halászati ágazatba tartozott**, míg a borászat és a szeszital-ágazat terén négy, a gépjárműiparban pedig három új akadály jelent meg. Ugyanakkor a mezőgazdasági és halászati ágazat utáni legnagyobb csoportot alkotó új akadályok (8) az érintett kereskedelmi partnerországba irányuló összes kivitelt érintő **horizontális intézkedések** (6) és a több ágazatra vonatkozó intézkedések (2) voltak. **A horizontális és a több ágazatot érintő intézkedések együttesen a 2020-ban nyilvántartásba vett összes új akadály egynegyedét tették ki⁶⁵**, ami a protekcionista tendenciák erősödését jelzi, ezt pedig csak tovább fokozta a Covid19-világjárvány.

⁶¹ A 2020-ban újonnan bejelentett, illetve elhárított akadályok teljes listája a bizottsági szolgálati munkadokumentumban található: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

⁶² A tavalyi évi intézkedéseket (438 aktív akadály) a 2020. évi adatokkal (41 új és 33 elhárított akadály) összevetve 446 akadályt kapunk. A különbség fő oka abból adódik, hogy a Bizottság a csak részben elhárított akadályok nyomon követése érdekében a figyelemmel kísért fennálló akadályokat is rögzítette 2020-ra vonatkozóan, ami az akadályok névleges számának növekedéséhez vezetett, azonban nem módosította az ezek mögött meghúzódó tendenciákat.

⁶³ Új akadálynak az Access2Markets portálon 2020 folyamán nyilvántartásba vett akadályok minősülnek.

⁶⁴ Az egyéb intézkedések körébe a piacvédelmi eszközökhöz és támogatásokhoz kapcsolódó akadályok, a versenyt befolyásoló intézkedések és egyéb, az előző kategóriákba nem sorolható intézkedések tartoznak.

⁶⁵ A horizontális hatású intézkedések ilyen nagy aránya miatt nehéz megfelelő számszerűsíteni az érintett kereskedelmi forgalmat.

A kereskedelmi és befektetési akadályok és a Covid19-világjárvány viszonya

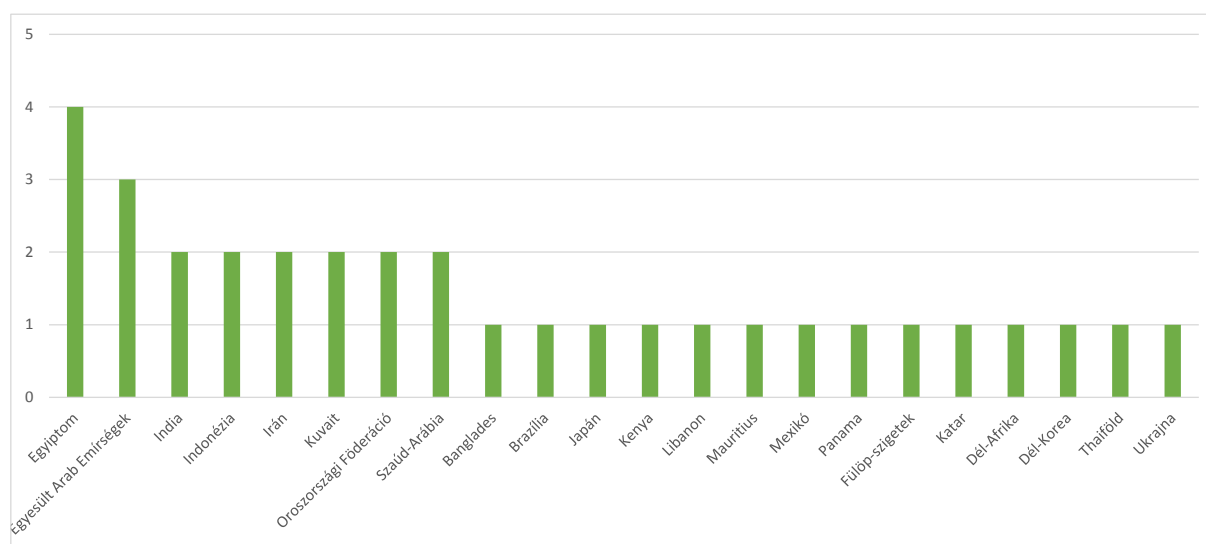
A világjárvány korai szakaszában az ellátási lánc zavarai következtében ugrásszerűen megnőtt az alapvető (egészségügyi) áruk iránti kereslet, ennél fogva pedig az áruhiány és az ösztönszerűen hozott korlátozó intézkedések száma is. Ennek hatására elszabadult a termelés (különösen Kínában), ami a biztonsággal és az uniós előírások betartásával kapcsolatos aggályokat vetett fel. Az EU ideiglenes átláthatósági mechanizmust vezetett be **az egyéni védőeszközökre vonatkozó exportengedélyezési rendszer** formájában, amely a nemzeti tilalmakat váltotta fel. Mindkettő 2020. május végén veszítette hatályát.

A világjárvány első szakaszában az Unió több kereskedelmi partnere **kiviteli korlátozásokat** vezetett be. A Bizottság továbbra is ellenőrzi ezeket az intézkedéseket, hogy meggyőződjön arról, hogy kizárólag a feltétlenül szükséges időtartamra korlátozódnak, tehát megszüntetik őket, amint az egészségügyi helyzet azt lehetővé teszi⁶⁶. Amennyiben megállapítást nyer, hogy a korlátozások érintik a Covid19-járvány kezeléséhez szükséges alapvető áruk uniós ellátását, az EU az adott intézkedés megszüntetésére vagy enyhítésére törekszik. Példaként felhozhatók a több létfontosságú egészségügyi felszerelés kivitelét korlátozó indiai intézkedések⁶⁷, amelyek a legmagasabb politikai szintű egyeztetésnek köszönhetően megszüntethetőnek bizonyultak.

C. 2020-ban elhárított akadályok

A Bizottság 2020-ban proaktívan lépett fel az akadályok felszámolásáért. Munkája eredményeképpen 22 kereskedelmi partnerországban 33 akadály szűnt meg teljesen vagy részben, ahogy azt az alábbi 5. ábra mutatja.

5. ábra: A felszámolt akadályok száma partnerek szerinti bontásban (2020)



⁶⁶ Ezeknek az intézkedéseknek egy része ellenőrzés céljából bekerült az uniós adatbázisba (az Access2Markets portálon: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/hu/barriers>).

⁶⁷ A korlátozásokkal érintett felszerelések között volt a hidroxiklorokin, más gyógyszerhatóanyagok és a paracetamoltartalmú készítmények (ebből az Indiában előállított mennyiség több mint egyharmadát exportálják az EU-ba).

A Bizottság **különbőle, gyakran együtt alkalmazott eszközökkel** él a kereskedelmi akadályok felszámolása érdekében. A kétoldalú kereskedelmi megállapodásai szerinti intézményi keret igénybevétele (lásd fent a II.2. alszakasz B. pontját) mellett a Bizottság **diplomáciai csatornákon** és a kereskedelmi partnerekkel folytatott magas szintű párbeszéden keresztül hárítja el az akadályokat. Emellett a WTO-nál többoldalú keretek között is rendszeresen felhívja a figyelmet az akadályokra. Emellett vizsgálatot is indíthat a kereskedelem akadályairól szóló uniós rendelet alapján (2020-ban két vizsgálat indult, amely 2021-ben zárult le; lásd lejjebb).

A kétoldalú fellépés eredményesnek bizonyul az akadályok felszámolásában

Példák kétoldalú erőfeszítésekre:

- **Szaúd-Arábia (műanyag):** A Bizottság, az uniós tagállamok és a vállalkozások együttes erőfeszítésének köszönhetően sikerült elhárítani a műanyagok Szaúd-Arábia általi tanúsítását érintő technikai akadályt. A tagállamok és az ipari szövetségek jelentették be a Bizottságnak azt az új követelményt, amely kötelezővé tette volna a tanúsított, oxidatív biológiai úton lebomló műanyagok használatát a csomagolóanyagok esetében. A Bizottság megvizsgálta az ügyet, és arra a következtetésre jutott, hogy az ilyen jellegű korlátozás tudományosan nem megalapozott (vagyis nincs bizonyíték arra, hogy az oxidatív úton lebomló műanyagok kímélik a környezetet). Ez és az Unió küldöttsége által Szaúd-Arábia elé terjesztett egyéb tudományos bizonyítékok alapján az utóbbi eltekintett a csomagolóanyagokra vonatkozó műszaki előírástól.
- **Indonézia (szellemitulajdon-jogok):** A Bizottság az elmúlt két évben felhívta Indonézia figyelmét arra a problémára, hogy a gyógyszerek esetében a szabadalmi oltalom előfeltétele a helyi gyártás, ez ugyanis komoly akadályt gördített azon európai vállalkozások elé, amelyek az indonéz piacon kívántak versenybe szállni. Az EU Indonéziával diplomáciai csatornákon keresztül egyeztetve és hasonló szemléletű országokkal együttműködve keresett olyan megoldást, amely a helyi és az európai innovatív ágazatok számára kölcsönösen előnyös, és a nemzetközi normákkal is összhangban van. 2020 októberében Indonézia új salátatörvényt fogadott el a munkahelyteremtésről, és ebben megszüntette az említett követelményt. Ez fontos lépést jelentett többek között a szabadalmazott találmányok indonéziai gyártására, importálására és engedélyeztetésére vonatkozó nemzetközi normák betartása felé.

... a WTO és annak különböző bizottságai keretében végrehajtott fellépések mellett...

A nemzetközi kereskedelmet érintő szabályok és előírások elburjánzására tekintettel rendkívül fontos a kereskedelem technikai akadályaira vonatkozó többoldalú szabályrendszer megfelelő végrehajtása. **A kereskedelem technikai akadályaiával foglalkozó WTO-bizottságban** való eredményes uniós szerepvállalásnak köszönhetően számos ilyen, kereskedelmet érintő technikai akadályt sikerült tisztázni, felszámolni vagy elkerülni, ezzel előmozdítva az uniós kivitelt. A legújabb becslések szerint az ilyen jellegű intézkedések megközelítőleg **83 milliárd EUR⁶⁸ értékű uniós kivitelt** érintettek különféle ágazatokban, különösen az orvostechikai eszközök ágazatában, a gyógyszeriparban, az

⁶⁸ Az e módszer szerint készült becslés a jelenlegi kereskedelmi forgalomra vonatkozik, amelyet kedvezően érintett a kereskedelem technikai akadályainak felszámolása/elkerülése, és nem számszerűsíti az exportnövekedést vagy a kereskedelemre gyakorolt egyéb hatást.

autóiparban, az élelmiszeriparban, az informatikai termékek és elektromos készülékek ágazatában, a kozmetikai iparban, a játékiparban, a textiliparban, a kerámiaiparban és a bútorigarban⁶⁹.

... a kereskedelem akadályairól szóló rendelet pedig további jogi utat kínált bizonyos ügyekben.

A kereskedelem akadályairól szóló rendelet jogi eszköz, amely biztosítja a jogot az uniós vállalkozások, ágazati szereplők, szövetségek és tagállamok számára, hogy harmadik országokban felmerülő kereskedelmi akadályokkal kapcsolatban panaszt tegyenek a Bizottságnál. Ha a panasz megfelel a befogadhatósági feltételeknek, a Bizottság megvizsgálja az ügyet, hogy megállapítsa, bizonyított-e a nemzetközi kereskedelmi szabályok hátrányos kereskedelmi hatást vagy kárt okozó megsértése, és az EU-nak érdekében áll-e cselekedni. Ha az eljárás azzal a következtetéssel zárul, hogy a nemzetközi kereskedelmi szabályok betartatása és az okozott kár megszüntetése érdekében cselekedni kell, akkor meghozhatók a megfelelő intézkedések, többek között vitarendezési eljárás kezdeményezhető.

Eddig **24 vizsgálat indult a kereskedelem akadályairól szóló rendelet alapján** különféle kereskedelmi partnerországok (például Brazília, Kanada, Japán és Törökország) által alkalmazott kereskedelmi gyakorlatok ügyében. Két vizsgálat 2020-ban kezdődött, és 2021-ben zárult le.

- Példák – Szaúd-Arábia (burkolólapok) és Mexikó (tequila): A Bizottság 2021. május 5-én lezárta az EU-ból származó kerámia burkolólapok piacra jutását korlátozó szaúd-arábiai intézkedések⁷⁰ és az EU-ba irányuló tequilakivitelt érintő mexikói intézkedések⁷¹ ügyében folytatott vizsgálatot. Ezek a vizsgálatok az érintett vállalkozói szövetségek (vagyis az Európai Kerámiaipari Szövetség [Cerame-Unie] és az Európai Sörgyártók Szövetsége) panasza nyomán indultak, és a harmadik országbeli intézkedések jogi helyzetének és gazdasági hatásainak tisztázásával zárultak. A vizsgálatok során megállapítást nyert, hogy Szaúd-Arábia úgy műszaki előírásai megakadályozták az EU-ból származó kerámia burkolólapok 75–80 %-ának kiviteltét évi 120–150 millió EUR értékben, és számos uniós kkv-t érintettek, míg a tequila EU-ba történő exportálásához szükséges kiviteli igazolás kiállításának Mexikó általi megtagadása a WTO szabályai szerint kiviteli korlátozásnak minősülhet.

E két vizsgálat lezárása után **a Bizottság immár jobb helyzetben van ahhoz, hogy elérje a korlátozások megszüntetését.** A Bizottság a korlátok felszámolása érdekében egyeztetésbe kezd Szaúd-Arábiával tárgyalás útján vagy az ügy WTO elé terjesztésével. A Bizottság ezenkívül Mexikóban figyelemmel kíséri majd a folyamatban lévő közigazgatási eljárásokat, hogy meggyőződjön a kereskedelmi akadály megszüntetéséről.

D. A piacrajutási partnerség működése és hatása 2020-ban

⁶⁹ Lásd még az Európai Politikai Tanulmányok Központjának 2021. februári kiadványát: „Multilateral cooperation behind the trade war headlines: How much trade is freed up?” (Többoldalú együttműködés a kereskedelmi háborúról szóló szalagcímek mögött: milyen mértékben szabadul fel a kereskedelem?), szerzők: Lucian Cernat és David Boucher; https://www.ceps.eu/download/publication/?id=32164&pdf=PI2021-03_Multilateral-cooperation-behind-the-trade-war-headlines.pdf

⁷⁰ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/may/tradoc_159564.pdf

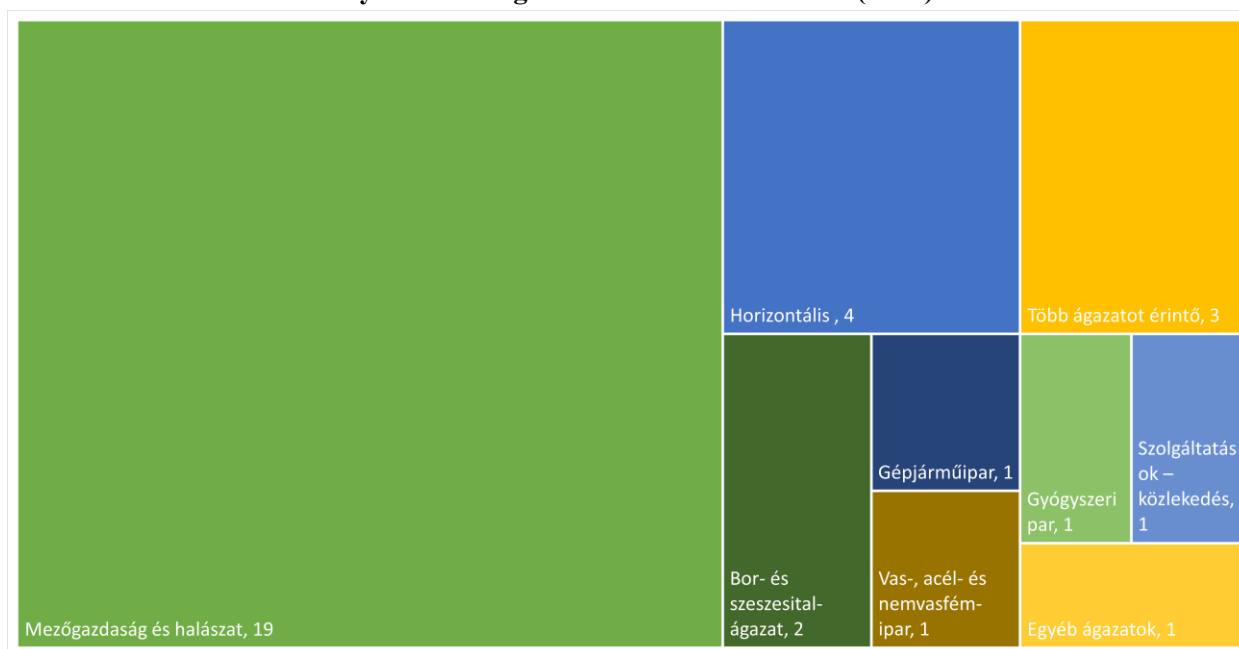
⁷¹ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/may/tradoc_159563.pdf

2020-ban a Covid19-világjárvány okozta nehézségek ellenére kézzelfogható eredmények születtek annak köszönhetően, hogy a Bizottság, a tagállamok és a vállalkozások folyamatosan együttműködtek brüsszeli székhelyű piacrajutási tanácsadó csoport mellett számos más, az Unió küldöttségeinél működő kereskedelmi csoportok által irányított piacrajutási csoportban, az érdekeltek pedig beszámoltak a partnerországainkban tapasztalható helyi körülményekről.

Ami a **2020-ban elhárított akadályok földrajzi eloszlását** illeti, négyet Egyiptomban, hármat az Egyesült Arab Emírségekben, kettőt-kettőt Indiában, Indonéziában, Iránban, Kuvaitban, Oroszországban és Szaúd-Arábiában, egyet-egyet pedig tizennégy másik országban sikerült felszámolni. Az elhárított akadályok közel fele (15) a dél-mediterrán és közel-keleti térséget érintette, tekintettel arra, hogy a Bizottság az e stratégiai térségben tapasztalható protekcionizmus erősödésére reagál. Hét akadályt sikerült felszámolni Dél- és Délkelet-Ázsiában.

Az elhárított akadályok száma alapján az előző évekhez hasonlóan ismét a **mezőgazdasági és halászati ágazat járt a legjobban**: az összes felszámolt akadály közel 60 %-a ezt az ágazatot érintette. Az elhárított akadályok közül hét (az összes egyötöde) horizontális jellegű volt, vagy több ágazatot érintett.

6. ábra: A felszámolt akadályok száma ágazatok szerinti bontásban (2020)



Az Európai Bizottság által végzett **ökonometria elemzés**⁷² összességében véve azt mutatta, hogy több akadály 2014 és 2019 közötti megszüntetésének⁷³ köszönhetően **az Európai Unióból származó kivitel értéke 2020-ban 5,4 milliárd EUR-val volt nagyobb, mint amennyi az akadályok fennmaradása esetén lett volna.** Az uniós kivitel 5,4 milliárd EUR összegű többlete a Bizottság, a

⁷² A módszer csak az árukereskedelemre vonatkozik, és sem az árukat érintő összetett, horizontális akadályok, sem a nem árukat érintő akadályok figyelembevételét nem teszi lehetővé.

⁷³ Az elemzés 130, 2014 és 2019 között felszámolt akadályt tartalmaz. Ezzel az elemzéssel csak bizonyos akadályok számszerűsíthetők, különösen azok, amelyek az uniós árukivitelre érintik, és nincs horizontális hatásuk. Az elemzés nem terjed ki a 2020-ban elhárított akadályokra, mivel az akadályok elhárítását követően legalább egy teljes évnél tovább van szükség a kereskedelemre gyakorolt hatás megállapításához.

tagállamok és a vállalkozások piacrajutási partnerség keretében tett végrehajtási és jogérvényesítési erőfeszítéseinek kézzelfogható eredménye.

IV.2. A panaszkezelés megkönnyítése: az egyablakos ügyintézési pont

Az egyablakos ügyintézési pont elindulása megkönnyíti az erőforrások összpontosítását és mozgósítását a kereskedelmi akadályok felszámolása érdekében...

Az **egyablakos ügyintézési pont**⁷⁴ 2020. november 16-i elindulásával várhatóan tovább javul a Bizottság és az érdekelt felek közötti kapcsolattartás a piacrajutási korlátokra, a kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos kötelezettségek megszegésére, valamint az Unió „általános vámkedvezményrendszerében” foglalt előírások be nem tartására vonatkozó panasztétel terén. Az egyablakos ügyintézési pont azzal a céllal készült, hogy a Bizottság a panaszok vizsgálata során szilárd bizonyítékokra támaszkodhasson, így gyorsabban és eredményesebben járhasson el olyan ügyekben, amelyekben megítélése szerint indokolt cselekedni. Az egyablakos mechanizmus és a Bizottság által nyújtott iránymutatás egyúttal segítséget jelent sok érdekelt félnek, akinek korábban nehézséget okozott megtalálni a megfelelő csatornákat és a panasztételhez tőlük várt adatokat és követni az eljárás menetét.

Az egyablakos ügyintézési pont a Kereskedelmi Főigazgatóságon belül és a lehetséges akadályokkal érintett bizottsági szolgálatok szélesebb körében az akadályokkal kapcsolatosan folyó munka észszerűsítésének előnyeit is élvezi. Ugyan minden akadályt folyamatosan ellenőrizni kell, némelyik a jogi súlya, gazdasági vagy rendszerszintű jelentősége és megszüntetésének lehetősége miatt elsőbbséget élvez.

... megkönnyíti a meggyőzőbb érvelést

Az egyablakos ügyintézési pont az Access2Markets online platformján (lásd a fenti III. szakasz B. pontját) keresztül érhető el, ahol online is benyújtható panasz⁷⁵. 2020. nyári bejelentése óta az egyablakos ügyintézési ponthoz több mint hatvan alkalommal fordultak lehetséges panasz ügyében, közülük tizenhétből lett hivatalos panasz.

... és segít abban, hogy a Bizottság gyorsabban és hatásosabban reagáljon...

Az **egyablakos ügyintézési pont** már **jelenleg is valódi változást idéz elő** a Bizottság akadályokkal kapcsolatos munkájában. Ahogy az a lenti példából is kiderül, nagyobb az esély az akadályok sikeres elhárítására a rendelkezésre álló összes hivatalos és nem hivatalos csatorna igénybevételével, ha korán rendelkezésre állnak a megfelelő információk.

- Példa: Egyiptom (kerámia burkolólapok): Közelmúltbeli példaként hozható fel az Egyiptom által kerámia burkolólapokra bevezetett ideiglenes behozatali tilalom. Az uniós vállalkozások az ipari szövetségükön keresztül eljárva, az új egyablakos mechanizmus igénybevételével gyorsan tudtak cselekedni, és a panasztételi űrlapot követve össze tudták gyűjteni a szükséges információkat mindössze néhány nappal azután, hogy Egyiptom

⁷⁴ Lásd a működési iránymutatásokat: Működési iránymutatások: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/form-assets/operational_guidelines.pdf

⁷⁵ A piacra jutással vagy a kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos kötelezettségek megszegésével kapcsolatos panaszok immár online is benyújthatók az Access2Markets portálon a megfelelő űrlap kitöltésével.

közzétette az intézkedéseket. Ezáltal a Bizottság az Unió küldöttségének közreműködésével korán egyeztetésbe kezdhetett az egyiptomi hatóságokkal, többek között diplomáciai kapcsolatok és levélváltás útján. 2021 márciusában, a kezdeti háromhónapos időszak után Egyiptom úgy határozott, hogy nem hosszabbítja meg az intézkedést, így az hatályát veszítette.

Mindazonáltal megjegyzendő, hogy eddig minden hivatalos panasz piacrajutási akadályokkal foglalkozott, fenntartható fejlődéssel kapcsolatos panasz még nem érkezett, ami nemcsak azt jelzi, hogy ez utóbbi területen összetettebbek lehetnek az ügyek, hanem azt is, hogy az üzleti érdekcsoportok jobban ismerik a piacra jutással kapcsolatosan jelenleg zajló munkát. A Bizottság rendszeresen felülvizsgálja és szükség esetén, az érdekelt felek észrevételeinek figyelembevételével módosítja az egyablakos ügyintézési pont használati útmutatóját⁷⁶. Ez azért fontos, mert az új panasztételi rendszerben a vállalkozások és más érdekelt felek feladata, hogy lehetőség szerint érvekkel és indokolással alátámasztva adják elő az álláspontjukat. Ennek teljesülése esetén a Bizottság felkészülten tud reagálni. Emellett a Bizottság mindig fenntartja a jogot arra, hogy saját kezdeményezésére (hivatalból eljárást indítva) járjon el a piacra jutást érintő akadályok, valamint a kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos kötelezettségek megszegése esetén egyaránt.

V. A kereskedelmi kötelezettségek két- és többoldalú egyeztetés útján történő érvényesítése: vitarendezés⁷⁷

A Bizottság új végrehajtási és jogérvényesítési megközelítésének lényegét a végrehajtásra, a lehetséges akadályok megelőzésére és az akadályoknak a megszüлдülésük előtti felszámolására irányuló hatékony, alulról felfelé építkező munka képezi. Ez munka mögött azonban hatékony jogi eljárásoknak kell állniuk, amelyek szükség esetén igénybe vehetők a viták rendezésére.

V.1. Vitarendezés igénybevétele

A. WTO-vitarendezés

A WTO-vitarendezés a Fellebbezési Testület működésének jelenlegi akadályozottsága ellenére változatlanul fontos az eredményes jogérvényesítés szempontjából

A WTO vitarendezési rendszerében **független és pártatlan határozatok** születnek, amelyek a vitában érintett felekre nézve kötelező erejűek, és **fellebbezéssel** lehet élni ellenük, ami garantálja a határozatok **színvonalát és legitimitását**.

A **WTO** bevált vitarendezési rendszert kínál, amelyet az EU igénybe vehet a WTO-tagságból eredő jogok érvényesítésére, amikor a WTO más tagjai nem teljesítik a kötelezettségeiket. 2021 júniusáig az EU 104-et indított az 1995 óta a WTO elé terjesztett 600 vitából.

⁷⁶ Az első frissítés az érdekelt felek észrevételei alapján szeptemberben készült, és elérhető a következő internetcímen: <https://ec.europa.eu/trade/trade-policy-and-you/contacts/chief-trade-enforcement-officer/>

⁷⁷ A különösen az EU-t felperesként vagy alperesként érintő WTO-ügyeket és az EU kétoldalú megállapodásai alapján indult ügyeket tartalmazó részletesebb összefoglaló legújabb kiadása az „Overview of the EU’s active dispute settlement cases” (Az EU folyamatban lévő vitarendezési ügyeinek áttekintése) hivatkozáson keresztül érhető el a Kereskedelmi Főigazgatóság honlapján (<https://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/dispute-settlement/>).

E jelentés tárgyidőszakában **az Unió számos vitarendezési eljárást indított.** A WTO keretében zajló viták rendezéséhez szükséges időt elkerülhetetlenül befolyásolta a Covid19-világjárvány, az EU tevékenyen előmozdította és támogatta a viták zökkenőmentes haladásához szükséges intézkedéseket a WTO-ban, így például a vizsgálóbizottsági meghallgatások virtuális vagy hibrid formában történő megtartását.

A WTO vitarendezési eljárása

- Az EU által kezdeményezett **több vitában folytatódtak a vizsgálóbizottsági eljárások**, így a következőkben is: a Törökországgal szemben gyógyszerekkel kapcsolatosan indult ügy (DS583); a Kolumbiával szemben a Belgiumból, Hollandiából és Németországból származó fagyasztott burgonyára kivetett dömpingellenes vámok tárgyában indult ügy (DS591); az Indiával szemben bizonyos, információs és kommunikációs technológiai ágazatbeli termékekre kivetett, túlzott mértékű indiai vámok tárgyában indult ügy (DS582); valamint az Egyesült Államokkal szemben bizonyos, az acél- és alumíniumtermékeket érintő intézkedések (DS548), illetve a Spanyolországból származó érett olajbogyóra kivetett dömpingellenes és kiegyenlítő vámok tárgyában indult ügy (DS577).
- Az EU a **vizsgálóbizottság elé terjesztette** az indonéziai nikkelérc-kiviteli tilalommal, valamint a nikkel- és vasérc belföldi feldolgozására vonatkozó indonéziai követelményekkel kapcsolatos vitáját. Az Indonéziával szemben a nyersanyagokat érintő intézkedések tárgyában indult ügyben (DS592) 2021. április 29-én jött létre vizsgálóbizottság.
- 2020 októberében az **Európai Unió által az Egyesült Államokkal szemben nagy méretű polgári légi járművek ügyében (DS353) kezdeményezett vitában** a WTO Vitarendezési Testülete engedélyezte, hogy az EU az Egyesült Államok számára biztosított vámengedményeket függesszen fel éves szinten közel 4 milliárd USD erejéig. Miután az Unió 2020. november 10-én ténylegesen bevezetett ellenintézkedéseket, az EU és az Egyesült Államok pedig 2021. március 5-én négy hónapra kölcsönösen felfüggesztette az ellenintézkedéseket, 2021. június 15-én a nagy polgári légi járművekre vonatkozó együttműködés keretéről szóló megállapodás született, amelynek értelmében az ellenintézkedések felfüggesztése további öt évig folytatódik.

B. Kétoldalú vitarendezés

A Bizottság 2020-ban folytatta a jogvitákkal kapcsolatos munkáját a kétoldalú kereskedelmi megállapodások vitarendezési rendelkezései alapján...

Az e jelentés tárgyát képező 37 uniós kereskedelmi megállapodás közül 31-ben megtalálható vitarendezési eljárások első lépésként az egyeztetés útján talált, kölcsönösen elfogadható megoldást részesíti előnyben. Erre akkor van lehetőség, ha mindkét fél jó szándékot mutat az egyensúlyhiány gyors kezelésével és a megállapodások teljesítésének ellenőrzése során feltárt kereskedelmi akadályok felszámolásával összefüggésben.

Ha egyeztetés útján nem lehet kölcsönösen elfogadható megoldást találni, bármely fél kérheti vitarendezési testület létrehozását.

2018 óta az EU a következő négy kétoldalú kereskedelmi megállapodás alapján kezdeményezett vitarendezést: az **Ukrajnával** kötött társulási megállapodás, a **Koreai Köztársasággal** kötött szabadkereskedelmi megállapodás, a **Dél-afrikai Fejlesztési Közösséggel (SADC)** kötött gazdasági partnerségi megállapodás⁷⁸ és az **Algériával** kötött társulási megállapodás. 2020-ban és 2021 elején az alábbi lépések születtek:

⁷⁸ Az EU-SADC gazdasági partnerségi megállapodás az EU és a Dél-afrikai Fejlesztési Közösség (SADC) hat országa – Szváziföld, Botswana, Lesotho, Mozambik, Namibia és Dél-Afrika – között alkalmazandó.

- 2020 áprilisában az EU a Dél-afrikai Fejlesztési Közösséggel (SADC)⁷⁹ fennálló uniós gazdasági partnerségi megállapodás alapján választottbírói testület létrehozását kérte a **Dél-afrikai Vámunió** (SACU)⁸⁰ közreműködésével az uniós baromfikivittel szembeni védintézkedések ügyében. A testület tagjainak kiválasztási folyamata, amelyet a népegészségügyi helyzet miatt átmenetileg fel kellett függeszteni, 2020. november 22-én folytatódott, és jelenleg is zajlik.
- Szintén 2020 júniusában a Bizottság az Algériával fennálló megállapodás szerinti társulási tanácshoz fordult több behozatalkorlátozó intézkedés, többek között az **Algéria** által gépkocsikra alkalmazott behozatali tilalom ügyében. Ennek eredményeképpen 2020 szeptemberében konstruktív megbeszélések indultak az EU és Algéria között az összes vitatott intézkedésről, és 2021-ben is számos fordulóra került sor a jogvita egyezség útján történő rendezése érdekében.
- **Dél-Korea** esetében a szakértői testület – többek között a Covid19-világjárvánnyal összefüggő kétsédelem miatt – 2021 januárjában hozott határozatot (az EU által a Dél-Korea alapvető ILO-egyezmények megerősítésére vonatkozó, szabadkereskedelmi megállapodás szerinti kötelezettsége és a szakszervezeti jogszabály tárgyában indított ügyről lásd fent a II.2. alszakasz C. pontját).
- **Ukrajna** esetében a testület 2020. december 11-én az EU javára döntött a faanyagok Unióba irányuló kivitelére vonatkozó tilalom ügyében. Ukrajna 2021. június 29-én írásban tájékoztatta az Európai Uniót a választottbírói testület határozatának teljesítése terén elért haladásról, de nem tudott olyan intézkedésről beszámolni, amelyet a testület határozatának teljesítése érdekében hozott volna.

⁷⁹ <https://www.sadc.int/about-sadc/overview/>

⁸⁰ A SADC 5 tagja (Botswana, Lesotho, Namíbia, Dél-Afrika és Sváziföld) vámuniót hozott létre.

Az Ukrajnával szembeni vitarendezési ügy

2005-ben Ukrajna tilalmat vezetett be több fafaj feldolgozatlan faanyag és fűrészáru formájában történő kivitelére. 2015 és 2017 között Ukrajna e **kiviteli tilalom** hatályát kiterjesztette **az összes feldolgozatlan faanyagra**. Mivel politikai úton nem sikerült rendezni ezt a kérdést, a Bizottság 2018. november 22-én vitarendezési eljárást indított Ukrajnával szemben az EU–Ukrajna kétoldalú társulási megállapodás alapján (a választottbírói testület 2020. január 28-án jött létre).

Az Európai Bizottság ebben az ügyben nemcsak **szilárd jogalapra**, de az ukrán kiviteli tilalom **gazdasági hatására** is támaszkodott. Mivel Ukrajna időközben a (feldolgozott) puhafa fűrészárú második legnagyobb importőrévé vált Kína számára, az Ukrajnából származó feldolgozatlan faanyag Unióba irányuló behozatala a 2015. évi 2 millió tonnáról (az uniós import 14 %-a) mindössze 2 000 tonnára zuhant 2019-ben, ami súlyos következményekkel fenyegetett az uniós fafeldolgozó ipar számára a szükséges nyersanyagok rendelkezésre állása szempontjából.

A választottbírói testület 2020. december 11-én hozott jogerős határozatot, amelyben megállapította, hogy a feldolgozatlan faanyagra vonatkozó ukrán kiviteli tilalom összeegyeztethetetlen az EU–Ukrajna társulási megállapodás kiviteli tilalmat kizáró 35. cikkével. A határozat emellett **tisztázta**, hogy a **felhozott kivételek nem voltak alkalmazhatók**, ezzel elutasította Ukrajna azon állítását, hogy a feldolgozatlan faanyagra vonatkozó kiviteli tilalom jogosan szolgálta az ukrán erdők védelmének célját. A testület ezt az érvelést csak annál a korábbi, nagyon szűk hatályú kiviteli tilalomnál fogadta el, amely tíz, kereskedelmi forgalomba nagyon ritkán kerülő fafajból készült fűrészárura vonatkozott.

Ez az ügy azt az uniós politikát szemlélteti, hogy **határozottan fel kell lépni a kiviteli korlátozások ellen**, amelyek **rendszerszintű fenyegetést** jelentenek a nemzetközi kereskedelemre. Szintén ezt a felfogást tükrözi, hogy az Unió és más kereskedelmi partnerek felléptek bizonyos, nyersanyagokra alkalmazott kínai korlátozások ellen, az EU pedig a közelmúltban vitarendezési eljárást indított a WTO előtt az Indonézia által a nikkelércre kivetett kiviteli vám ügyében (DS592; lásd a WTO vitarendezési eljárásáról szóló keretes írást).

V.2. A választottbírák, valamint kereskedelemmel és a fenntartható fejlődéssel foglalkozó szakértők állomány megújítása

2020 decemberében a Bizottság pályázati felhívást tett közzé azzal a céllal, hogy megújítsa a választottbírák állományát, valamint a kereskedelemmel és a fenntartható fejlődéssel foglalkozó szakértők külön állományát az EU által kötött kereskedelmi megállapodások alapján működő vitarendezési testületek számára. A kiválasztást végző, tapasztalt nemzetközi bírákból és tudományos szakemberekből álló testület a kinevezésre való alkalmasság megállapítása céljából megvizsgálja a pályázatokat.

Az „Equal Representation in Arbitration Pledge” (Az egyenlő képviselő választottbíráskodásban való biztosítására irányuló vállalás) teljesítése érdekében a Bizottság törekszik arra, hogy a Tanácsnak a választottbírák és a szakértők névsorára tett javaslataiban és a választottbírák vagy kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel foglalkozó szakértők konkrét vitákban való kijelölésekor gondoskodjon a nemek egyensúlyáról.

V.3. A vitarendezési akadályok kezelése

Mivel a WTO Fellebbezési Testületének munkája jelenleg akadályozott, felértékelődött az Európai Unió szerepe a helyzet tartós rendezéséig áthidaló megoldás találására irányuló erőfeszítésekben...

A WTO Fellebbezési Testülete a kinevezések akadályozottsága miatt 2019 decembere óta megbénult. Ezért fordulhat elő, hogy a vitákban nem születik kötelező erejű határozat, ha a vesztes fél a nem működő Fellebbezési Testület előtt fellebbez vizsgálóbizottsági jelentés ellen, és nem fogadja el a fellebbezés esetén a WTO-szabályok szerint alkalmazandó választottbíróági eljárást. Jelenleg egyre több ilyen ügy nem dolgozható fel, ami kedvezőtlen hatással van a nemzetközi kereskedelmi környezet stabilitására és kiszámíthatóságára. Erre a problémára kínál megoldást az alábbiakban ismertetett, a fellebbezés esetén választottbíróági eljárás alkalmazásáról rendelkező, többoldalú átmeneti megállapodás.

A. A fellebbezés esetén választottbíróági eljárás alkalmazásáról rendelkező, többoldalú átmeneti megállapodás tető alá hozása

A fellebbezés esetén választottbíróági eljárás alkalmazásáról rendelkező, többoldalú átmeneti megállapodás a WTO-szabályok szerinti, kötelező erejű és független vitarendezési eljárást és fellebbezési lehetőséget kínál...

2020 áprilisában az EU és más WTO-tagok csoportja létrehozta a **fellebbezés esetén választottbíróági eljárás alkalmazásáról rendelkező, többoldalú átmeneti megállapodást**. Ezzel a bármely WTO-tag előtt nyitva álló megállapodással a részes felek vállalják, hogy a WTO keretében köztük felmerülő vitákhoz kapcsolódó fellebbezések esetén a WTO-szabályok szerinti választottbíróági eljárást alkalmazzák, amíg a Fellebbezési Testület működése maradéktalanul helyre nem áll.

A hatályos WTO-szabályok alapján **az átmeneti megállapodás a Fellebbezési Testület működésének maradéktalan helyreállásáig fenntartja a részes felek körében a WTO keretében zajló vitákban való fellebbezéshez fűződő jogot**, valamint a kereskedelmi viták kötelező erejű és független elbírálásához való jogot. Ennek értelmében az EU a Fellebbezési Testület válsága ellenére továbbra is a WTO-szabályok szerint maradéktalanul működő, kétszintű vitarendezési rendszert vehet igénybe az átmeneti megállapodás többi részes felével szemben. Emellett az átmeneti megállapodás a részes felek közötti vitarendezés lehetőségének megőrzésével általában véve erősíti a stabilitást, és előmozdítja a szabályokon alapuló kereskedelem megőrzését. 2021 június. 30-án 25 WTO-tag volt az átmeneti megállapodás részes fele⁸¹. Vannak köztük a WTO vitarendezési eljárását gyakran igénybe vevő tagok, és együttesen a világ bruttó hazai termékének mintegy felét adják. 2020 júliusában az átmeneti megállapodásban részes WTO-tagok állandó állományt hozott létre tíz fellebbezési választottbíróából, és közülük kell véletlenszerűen kiválasztani minden ügyben hármat az átmeneti megállapodás hatálya alá tartozó fellebbezések elbírálására.

Az átmeneti megállapodást több olyan vitában alkalmazták, amelyben mindkét fél részes az átmeneti megállapodásban azáltal, hogy az átmeneti megállapodás szerinti modellnek megfelelő megállapodást kötött fellebbezés esetén választottbíróági eljárás alkalmazásáról. E viták között van az EU által Kolumbiával szemben a bizonyos uniós tagállamokból importált fagyasztott burgonyára

⁸¹ Ausztrália, Benin, Brazília, Chile, Costa Rica, Ecuador, az Európai Unió, Guatemala, Hongkong (Kína), Izland, Kanada, Kína, Kolumbia, Mexikó, Montenegró, Nicaragua, Norvégia, Pakisztán, Peru, Svájc, Szingapúr, Új-Zéland, Ukrajna és Uruguay.

kivetett dömpingellenes vámok tárgyában indított ügy (DS591). Ennek megfelelően akkor, ha a vizsgálóbizottság az EU-nak ad igazat, Kolumbia nem kísérelheti meg megghiúsítani az ügy kimenetelét azzal, hogy a nem működő Fellebbezési Testület előtt fellebbez.

B. Az uniós jogérvényesítési rendelet megerősítése

Az uniós jogérvényesítési rendeleten végrehajtott módosítások révén az EU-nak lehetősége nyílt fellépni a partnerei által a WTO keretében zajló vagy kétoldalú viták jogerős határozattal való lezárásának megakadályozására tett kísérletek ellen

A **jogérvényesítési rendelet** módosításával az EU kiszélesítette a nemzetközi jogai határozottabb gyakorlására és érvényesítésére rendelkezésre álló lehetőségeket. A 2021. február 13-án hatályba lépett (EU) 2021/167 rendelettel bevezetett **módosítások** két szempontból erősítik az EU cselekvőképességét.

- Először is, a módosítások lehetővé teszik, hogy az EU felfüggeszse vagy visszavonja kötelezettségeit valamely kereskedelmi partnerével szemben, amennyiben az adott partner megsérti a nemzetközi kereskedelmi szabályokat, vagy megszegi az EU felé vállalt kötelezettségeit azzal, hogy megkísérli megghiúsítani az érintett vitarendezési eljárások jogerős és kötelező erejű lezárását, függetlenül attól, hogy a WTO vitarendezési egyetértése vonatkozik rájuk, vagy kétoldalú vagy regionális kereskedelmi megállapodáshoz kapcsolódnak. Más szóval a módosítások azokat a helyzeteket érintik, amikor az EU jóhiszeműsége és minden tőle telhető erőfeszítés ellenére nem születhet kötelező erejű határozat az Unió jogainak megsértésével kapcsolatos kereskedelmi vitában. Ennek oka lehet, hogy a másik fél (az EU kereskedelmi partnere) nem teszi meg az előírt intézkedést (például megtagadja a választottbíráknak az EU nemzetközi kereskedelmi megállapodása szerinti kijelölését), vagy a WTO-vizsgálóbizottság jelentése ellen a nem működő Fellebbezési Testület előtt fellebbez, és nem járul hozzá fellebbezés esetén a WTO vitarendezési egyetértésének 25. cikke szerinti választottbírói eljárás alkalmazásához. Az Unió részéről az érintett kereskedelmi partner felé fennálló kötelezettségek felfüggesztésével vagy visszavonásával járó jogérvényesítési intézkedéssel eredményesen megvédhetők az EU gazdasági érdekei.
- Másodszor, az említett módosítások a lehetséges ellenintézkedések hatályát is kiszélesítik, lehetővé téve, hogy az EU ellenintézkedéseket hozzon a szolgáltatáskereskedelem terén és a szellemi tulajdon-jogok kereskedelmi vonatkozásait illetően. A jogérvényesítési intézkedések tekintetében az Unió rendelkezésére álló lehetőségek köre tehát jóval szélesebb lett, és jobban igazodik napjaink tudásalapú társadalmához. Az ilyen intézkedések biztosítása tükrözi, mennyire komolyan veszi az EU a kereskedelmi partneri által vállalt kötelezettségek teljesítését.